

رۇت يۇنۇس ئەستىر

مۇقەددەس كىتابتىن پارچىلار

ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى

كىرىش سۆز

«رۇت، ئەستىر ۋە يۇنۇس» لار مۇقەددەس كىتابنىڭ تەۋراتتىن ئىبارەت قىسمىدىن ئېلىنغاندۇر. مۇقەددەس كىتابنىڭ قوللىنىلىدىكى بۇ ئۈچ قىسمى ئىسرائىللار (يەھۇدىيلار ياكى ئىبرانىيلار دەپمۇ ئاتىلىدۇ) تارىخىنىڭ ئوخشاش بولمىغان دەۋرلىرىنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ. ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىپ، كەنئان زېمىنىغا كەلگەندىن كېيىن، ئۇلار خۇدا تەيىنلىگەن ھاكىملار تەرىپىدىن باشقۇرۇلىدۇ. رۇت ھەققىدىكى ۋەقە دەل مۇشۇ مەزگىلدە يۈز بەرگەندۇر. كېيىنچە خۇدا ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھ تەيىنلەش تەلىپىگە قوشۇلىدۇ. ئىسرائىللار ساختا ئىلاھلارغا چوقۇنۇۋەرگەچكە، خۇدا ئۇلارنى جازالاپ، بابىلنىڭ ئۇلارنى بېسىۋېلىشىغا يول قويىدۇ. بابىلىقلار ئىسرائىللارنى ئۆز يۇرتلىرىدىن

قوغلاپ چىقىرىپ، ئۇلارنى بابلدا سۈرگۈندە ياشاشقا مەجبۇر قىلدۇ. يۇنۇس بۇ ئىشلار يۈز بېرىشتىن سەل بۇرۇن ياشىغان بىر پەيغەمبەردۇر. ئەستىر ھەققىدىكى ۋەقەلىكلەر بولسا ئىسرائىللار سۈرگۈندە ياشاۋاتقان مەزگىلدە يۈز بەرگەندۇر.

بىز سىزنىڭ مۇقەددەس كىتابىنىڭ بۇ قىسىملىرىنى ئوقۇش ئارقىلىق خۇدا ۋە ئۇنىڭ مېھر-مۇھەببىتىنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى

مۇندەرىجە

3		رۇت
29		يۇنۇس
45		ئەستىر

رفت

رۇت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

مۇقەددەس كىتابنىڭ «ھاكىملار» قىسمىدا خاتىرىلەنگەن كۈلپەتلىك كۈنلەر «رۇت» تىكى ۋەقەلەرنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشىدۇر. ھاكىملار ئىسرائىللار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق يۈرگۈزگەن چاغلار ئىسرائىللار كەنئان زېمىنىغا جايلاشقاندىن تارتىپ تاكى پادىشاھلىقنى قۇرۇشقىچە بولغان ۋاقىتنى يەنى تەخمىنەن مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 13-ئەسىردىن 11-ئەسىرگىچە بولغان ۋاقىتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھاكىملار — خۇدا تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن ئادەملەر بولۇپ، ئۇلار ئەينى چاغدا ئۆز خەلقىنى يېتەكلەپ، ئۇلارنى قوشنا ئەللەرنىڭ بوزەك قىلىشىدىن قۇتۇلدۇراتتى. تىنچ ۋاقىتلاردا بولسا، ئۇلار خەلق ئارىسىدا سوت قىلاتتى.

«ھاكىملار» دا خۇدانىڭ خەلقىنىڭ قايتا-قايتا

پەرۋەردىگار دىن يۈز ئۆرگەندە ئۇچرىغان بالا-قازالرى يېزىلغان. دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، مۇقەددەس كىتابنىڭ «رۇت» دېگەن قىسمىدا پەرۋەردىگارغا ئىخلاسمەن بىر قانچە قەھرىمانلارنىڭ پەيدا بولغانلىقى ھەمدە يات مىللەتنىڭ بىر ئەزاسىنىڭ ئىسرائىل خەلقى ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا يۈزلىنىشى بىلەن بەختلىك بولۇپ، خۇدانىڭ سادىق خەلقىنىڭ بىر ئەزاسىغا ئايلانغانلىقى يېزىلغاندۇر.

كىتابىمىزدىكى باش شەخس رۇت مۇئەللىق بولۇپ، ئۇ بىر ئىسرائىلغا نىكاھلىنىدۇ. ئېرى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، قېينانىسىغا چوڭقۇر ۋاپادارلىقنى كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىسرائىلىيەگە بارىدۇ. شۇنداقلا ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدانى قوبۇل قىلىدۇ.

ئاخىرىدا ئالدىنقى ئېرىنىڭ ئىسرائىل تۇغقانلىرىدىن بىرىگە نىكاھلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئەۋلادىدىن ئىسرائىلنىڭ ئۇلۇغ پادىشاھى داۋۇت كېلىپ چىقىدۇ.

تېزىس:

1. ئەلىمەلەك ئائىلىسىنىڭ موئاب ئېلىگە بېرىشى
(1-باب 1-ئايەتتىن 5-ئايەتكىچە)
2. نائومى بىلەن رۇتنىڭ بەيتلەھەمگە قايتىپ
كېلىشى (1-باب 6-ئايەتتىن 22-ئايەتكىچە)
3. رۇتنىڭ بوئازنىڭ ئېتىزىدا باشاق تېرىشى
(2-باب)
4. رۇتنىڭ خامانلىققا بېرىپ، بوئاز بىلەن
كۆرۈشۈشى (3-باب)
5. بوئازنىڭ رۇتنى نىكاھىغا ئېلىشى (4-باب
1-ئايەتتىن 12-ئايەتكىچە)
6. پادىشاھ داۋۇت بوئاز بىلەن رۇتنىڭ ئەۋلادىدۇر
(4-باب 13-ئايەتتىن 22-ئايەتكىچە)

رۇت

ئەلمەلەك ئائىلىسىنىڭ موئاب ئېلىگە بېرىشى

1²⁻¹ ئىسرائىلىيەگە ھاكىملار ھۆكۈمرانلىق قىلغان چاغلاردا، دۆلەت ئىچىدە قەھەتچىلىك يۈز بەردى. ئۇ چاغدا يەھۇدا زېمىنىنىڭ ئەفراتا رايونىدىكى بەيتلەھەم شەھىرىدە ئەلمەلەك ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ يۇرتىدىن ئايرىلىپ، خوتۇنى نائومى شۇنداقلا ماھلون ۋە كىليون ئىسىملىك ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ، موئاب ئېلىگە بېرىپ، ئۇ يەردە ۋاقىتلىق تۇردى. ئۇلار ئۇ يەردىكى ۋاقىتدا³ ئەلمەلەك ئالەمدىن ئۆتۈپ، نائومى ئىككى ئوغلى بىلەن قالدى. ⁴ئىككى ئوغلى موئاب يۇرتىنىڭ

قىزلىرىدىن ئورپا ۋە رۇتلارغا ئۆيلەندى. ئۇلار ئۇ يەردە ئون يىلچە ياشىغاندىن كېيىن،⁵ ماھلون ۋە كىليونلارمۇ ۋاپات بولۇپ، نائۇمى پەرزەنتىسىز تۇل بولۇپ قالدى.

نائۇمى بىلەن رۇتنىڭ بەيتلەھەمگە قايتىپ كېلىشى

⁶ نائۇمى مۇئەتتا تۇرغان ۋاقتىدا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز خەلقىگە بەخت ئاتا قىلىپ، ئۇلارغا مول ھوسۇل بەرگەنلىكىنى ئاڭلاپ، يۇرتىغا قايتماقچى بولدى.⁷ ئۇ ئىككى كېلىنى بىلەن بىللە بۇرۇن تۇرغان ماكاندىن ئايرىلىپ، يەھۇدا زېمىنىغا قاراپ مېڭىش يولىدا⁸ ئىككى كېلىنىگە:

— سىلەر ئەمدى ئاناڭلارنىڭكىگە قايتىپ كەتسەڭلار. سىلەر ماڭا ۋە مەرھۇملىرىڭلارغا ياخشى قارىغىنىڭلاردەك، پەرۋەردىگارمۇ سىلەرگە ياخشىلىق ئاتا قىلغاي.⁹ پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ يەنە نىكاھلىنىپ، ئۆيلۈك-ئوچاقلىق بولۇپ، ئامانلىقتا ياشىشىڭلارنى نېسىپ قىلسۇن، — دېدى.

شۇنىڭ بىلەن نائۇمى ئۇلارنى سۆيۈپ قويدى، لېكىن ئىككى كېلىن:

¹⁰ — ياق! بىز سىز بىلەن بىللە ئۆز خەلقىڭىزنىڭ يېنىغا كېتىمىز، — دەپ ئۇن سېلىپ، يىغلىشىپ كېتىشتى.
¹¹ بىراق نائۇمى:

— قىزلىرىم، قايتىپ كېتىڭلار! نېمىشقا مەن بىلەن كېتىسىلەر؟ ئويلاپ بېقىڭلار، مەن يەنە سىلەرگە ئەر بولىدىغان ئوغۇل تۇغالامدىمەن؟ ¹² قايتىپ كېتىڭلار، قىزلىرىم، مېڭىڭلار! مېنىڭ يېشىم نىكاھلىنىش يېشىدىن ئۆتۈپ كەتتى. نىكاھلىنىشقا ئازراق ئۈمىدىنىمۇ بار دەيلى، ئەگەر مەن بۈگۈنلا بىرسىگە تېگىپ، ئوغۇللۇق بولدۇممۇ دەيلى، ¹³ سىلەر ئۇ ئوغۇللار بالاغەتكە يەتكۈچە كۈتۈپ تۇرالامسىلەر؟ سىلەر باشقا ئەرگە تەگمەي ئۇلارنى كۈتەلەمسىلەر؟ ياق! قىزلىرىم، بۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. مېنى خۇدا ئۇردى. خۇدانىڭ ماڭا ئاتا قىلغان شور پېشانىلىكىنى سىلەر تارتساڭلار توغرا بولمايدۇ، — دېدى.
¹⁴ ئۇلار يەنە قاتتىق يىغلاشتى. ئورپا قېينانسىنى سۆيۈپ قويۇپ كەتتى. لېكىن رۇت قېينانسىنى چىڭ قۇچاقلدى. ¹⁵ نائۇمى ئۇنىڭغا:

— رۇت، كېلىن سىڭلىڭ ئۆز خەلقىنىڭ ۋە ئىلاھىنىڭ

يېنىغا كەتتى. سەنمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن قايتقىن! — دېدى.
¹⁶ بىراق رۇت:

— مېنى سىزدىن تېنىپ قېشىڭىزدىن كېتىشكە
 زورلىماڭ. سىز نەگە بارسىڭىز، مەنمۇ شۇ يەرگە
 بارىمەن. سىز نەدە تۇرسىڭىز، مەنمۇ شۇ يەردە تۇرىمەن.
 سىزنىڭ خەلقىڭىز مېنىڭمۇ خەلقىم. سىزنىڭ خۇدايىڭىز
 مېنىڭمۇ خۇدايىم. ¹⁷ سىز قەيەردە ئۆلسىڭىز، مەنمۇ شۇ
 يەردە ئۆلىمەن ۋە شۇ يەرگە كۆمۈلىمەن. ئۆلۈمدىن باشقا
 ھېچقانداق نەرسە بىزنى ئايرىۋېتەلمەيدۇ! ئەگەر مەن بۇ
 قەسىممگە ئەمەل قىلمىسام، پەرۋەردىگار مېنى قاتتىق
 جازالسۇن، — دېدى.

¹⁸ رۇتنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە كېتىشنى شۇنچىلىق
 كۈچلۈك تەلەپ قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن نائومى ئۇنى
 قايتا زورلىمىدى.

¹⁹ ئۇلار بىللە مېڭىپ بەيتلەھەمگە باردى. ئۇلار يېتىپ
 بارغاندا، پۈتۈن شەھەر خەلقى ھاياجانغا چۆمدى. ئاياللار
 ئەجەبلىنىپ، بىر-بىرىگە:

— ئۇ راستتىنلا نائومىمىدۇ؟ — دېيىشتى.

²⁰ نائۇمى:

— مېنى نائۇمى [مەنسى «يېقىملىق»] دېمەي، مارا
[مەنسى «ئاچچىق»] دەڭلار! — دېدى. ئۇ يەنە ئۇلارغا:
— ھەممىگە قادىر خۇدا مېنى شور پېشانە قىلدى.
²¹ مەن يۇرتۇمدىن كەتكىنىمدە بەختلىك ئىدىم، لېكىن
ھازىر پەرۋەردىگار مېنى ھەممىدىن مەھرۇم قىلدى.
پەرۋەردىگار مېنى ئەيىبلىدى، ھەممىگە قادىر خۇدا ماڭا
كۈلپەت سالدى. شۇنداق تۇرسا، سىلەر مېنى نېمىشقا
يەنە نائۇمى دەپ ئاتىسىلەر؟! — دېدى.

²² شۇ تەرىقىدە نائۇمى ۋە ئۇنىڭ مۇئابلىق كېلىنى
رۇت مۇئابتىن قايتىپ كەلدى. ئۇلار بەيتلەھمگە يېتىپ
كەلگەندە، ئارپا ئورمىسى ئەمدى باشلانغانىدى.

رۇتنىڭ بوئازنىڭ ئېتىزىدا باشاق تېرىشى

2 ¹ نائۇمنىڭ بوئاز ئىسىملىك باي ھەم ئابىرۇيلۇق بىر
تۇغقىنى بار بولۇپ، ئۇ نائۇمنىڭ ئېرى ئەلىمەلەكنىڭ
جەمەتىدىن ئىدى. ² بىر كۈنى رۇت نائۇمىغا:

— مېنىڭ ئېتىزغا بېرىپ باشاق تېرىشىمگە ماقۇل

بولسىڭىز، بېشىمنى سىلايدىغان بىرەر كىشىنىڭ كەينىدە ئىشلەي، — دېدى.

— مەيلى، بارغىن، قىزىم، — دېدى نائۇمى.

³ رۇت ئېتىزغا بېرىپ، ئورمىچىلارنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، چېچىلىپ كەتكەن ئارپا باشاقلرىنى تەردى. بۇ ئېتىز دەل بوئازنىڭ ئىدى.

⁴ رۇت ئېتىزدا باشاق تېرىۋاتقاندا، بوئاز بەيتلەھەمدىن كەلدى. ئۇ ئورمىچىلارغا:

— پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن بىللە بولغاي! — دەپ سالام بەردى.

— پەرۋەردىگار سىزگە بەخت ئاتا قىلغاي! — دەپ سالام قايتۇردى ئۇلار.

⁵ بوئاز ئورمىچىلارغا مەسئۇل كىشىدىن:

— ئاۋۋ كىمنىڭ قىزى ئىكەن؟ — دەپ سورىدى. ⁶ئۇ:

— ئۇ مۇئەللىق قىز ئىكەن، نائۇمى بىلەن بىللە مۇئەللىق كەپتۇ. ⁷ ئۇ مەندىن ئورمىچىلارنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، باغلارنىڭ ئارىسىدىن يەرگە چېچىلىپ كەتكەن

باشاقلارنى تېرىۋېلىشنى تەلەپ قىلغانىدى. سەھەردىن بېرى ئىشلەپ، كەچىدە پەقەت بىر ئاز ئارام ئېلىپ، يەنە ئىشلەۋاتىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.

⁸ بوئاز رۇتنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:

— ئەي قىزىم، گېپىمگە قۇلاق سال! سەن باشاقلنى باشقىلارنىڭ ئېتىزلىرىغا بېرىپ تەرمەي، بۇ يەردە قېلىپ، ئايال خىزمەتكارلىرىمنىڭ قېشىدا تەرگىن. ⁹ ئەر خىزمەتكارلىرىم قەيەردە ئورما ئورسا، سەن ئايال خىزمەتكارلىرىم بىلەن بىللە ئاشۇ يەرگە بار. ئەر ئورمىچىلىرىمغا سېنى بوزەك قىلماسلىقىنى تاپىلايمەن. ئۇسسۇساڭ، ئۇلار توشقۇزۇپ قويغان كۆمۈرەكلەردىن سۇ ئېلىپ ئىچكىن، — دېدى.

¹⁰ رۇت بوئازنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ، بېشىنى يەرگە تەگكۈزۈپ:

— مەن بىر مۇساپىر تۇرسام، نېمىشقا بېشىمنى سىلاپ، بۇنچىۋالا غەمخورلۇق قىلىسىز؟ — دېدى.

¹¹ بوئاز ئۇنىڭغا:

— سەن تۇل قالغاندىن كېيىن قېيىناڭغا قىلغان ۋاپادارلىقىڭنى ئاڭلىغانىدىم. سېنىڭ ئاتا-ئاناڭ ۋە ئۆز

يۇرتۇڭدىن قانداق ئايرىلىپ، بۇ يات خەلق ئىچىگە قانداقچە كېلىپ قالغانلىقىڭدىن تولۇق خەۋىرىم بار. ¹² پەرۋەردىگار قىلغان ياخشىلىقلىرىڭنى ئۆزۈڭگە ياندۇرغاي. سەن قاننى ئاستىدا پاناھلىق ئىزدىگەن ئىسرائىللارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ساڭا مول ئىلتىپاتنى ياغدۇرغاي، — دېدى. ¹³ رۇت ئۇنىڭغا:

— خوجام، سىز ماڭا بەك چوڭ ياخشىلىق قىلدىڭىز، گەرچە مەن سىزنىڭ دېدەكلىرىڭىزدىن بولمىساممۇ، ماڭا شۇنداق مۇلايىم سۆزلەرنى قىلىپ، كۆڭلۈمگە تەسەللى بەردىڭىز، — دەپ جاۋاب قايتۇردى. ¹⁴ تاماق ۋاقتى بولغاندا، بوئاز رۇتقا:

— قېنى، كەلگىن، نانغا ئېغىز تەگكىن. ئاچچىقسۇغا تەگكۈزۈپ يېگىن، — دېدى.

رۇت ئورمىچىلار بىلەن بىللە ئولتۇردى. بوئاز ئۇنىڭغا قوماچتىن ئېلىپ بەردى. ئۇ تويغۇچە يېدى ۋە ئاشۇرۇپ قويدى. ¹⁵ رۇت ئورنىدىن تۇرۇپ يەنە باشاق تەرگىلى كەتكەندە، بوئاز ئەر ئورمىچىلىرىغا:

— ئۇ ئورۇلغان باغلارنىڭ ئارىسىدا يۈرۈپ تەرسىمۇ

توسماڭلار ۋە ئازار بەرمەڭلار. ¹⁶ ھەتتا ئۇنىڭ ئۈچۈن باغلاملاردىن ئازراق سۇغۇرۇپ چىقىرىپ قويۇڭلار. ئۇنى ئەيىبلەمەڭلار، — دەپ تاپىلدى.

¹⁷ شۇنىڭ بىلەن رۇت كەچ كىرگۈچە ئېتىزدا ئىشلىدى. ئۇ تېرىپ كەلگەن باشاقلارنى سوققاندا، يېرىم خالتا دېگۈدەك دان چىقتى. ¹⁸ رۇت ئارپىسىنى ئېلىپ، شەھەرگە قايتىپ كەلگەندە، قېينانسى ئۇنىڭ تەرگەن ئارپىسىنى كۆردى. رۇت ئېشىپ قالغان تامىقىنى ئېلىپ ئۇنىڭغا بەردى. ¹⁹ ئائومى ئۇنىڭغا:

— بۇنچىۋالا كۆپ ئارپىنى قەيەردىن تېرىپ كەلدىڭ؟ سەن كىمنىڭ ئېتىزىدا ئىش قىلدىڭ؟ ساڭا غەمخورلۇق قىلغان شۇ كىشىگە خۇدا رەھمەت قىلسۇن! — دېدى. رۇت قېينانسىغا ئۆزىنىڭ بوئازنىڭ ئېتىزىدا ئىشلىگەن-لىكىنى ئېيتىپ بەردى. ²⁰ ئائومى روھلانغان ھالدا:

— ھايات بىزلەرگە مېھىر-شەپقىتىنى كۆرسىتىش بىلەن ئۆلۈپ كەتكەن ئەرلىرىمىزگە سادىق بولغان بوئازغا پەرۋەردىگار زور بەخت ياغدۇرسۇن! — دەپ دۇئا قىلدى. ئۇ يەنە:

— ئۇ كىشى بىزنىڭ يېقىن تۇغقانلىرىمىزنىڭ بىرى بولىدۇ. ئۇنىڭ بىزگە قاراش مەسئۇلىيىتى بار، — دېدى.
²¹ — يەنە مېنىڭ تاكى ئورما ئاياغلاشقۇچە ئۆز ئورمىچىلىرىنىڭ كەينىدىن باشقا تېرىشماڭمۇ رۇخسەت بەردى، — دېدى رۇت.
²² نائومى كېلىنگە:

— شۇنداق قىلغىن، قىزىم! بوئازنىڭ ئايال خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە ئىشلىگىن. ئەگەر باشقا كىشىلەرنىڭ ئېتىزلىرىغا بارساڭ، سېنى بوزەك قىلىشى مۇمكىن، — دېدى.

²³ شۇنداق قىلىپ، رۇت ئارپا، بۇغدايلار ئورۇلۇپ بولغانغا قەدەر، بوئازنىڭ ئايال خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە باشقا تەردى. ئۇ قېينانسى بىلەن بىللە تۇرۇۋەردى.

رۇتنىڭ خامانغا بېرىپ، بوئاز بىلەن كۆرۈشۈشى

3 ¹ بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، نائومى كېلىنى رۇتقا:
 — ھەي قىزىم، مەن ساڭا باشپاناھ بولىدىغان بىر ئەر تاپاي. سەن ئەمدى ئۆي-ئوچاقلىق بولۇپ قالغىن.

²سەن ئايال خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە ئىشلىگەن بوئازنىڭ بىزگە تۇغقان ئىكەنلىكىنى بىلسەنغۇ. سۆزۈمنى ئاڭلا! بۈگۈن كەچتە ئۇ خاماندا ئارپا سوقىدۇ. ³سەن ئۈستى-بېشىڭنى يۇيۇپ، ئۆزۈڭگە ئەتىر چېچىپ، چىرايلىق كىيىملىرىڭنى كىيىپ، خامانغا بارغىن. لېكىن ئۇ يەپ-ئىچىپ بولغۇچە، سېنىڭ ئۇ يەرگە بارغانلىقىڭنى تۇيۇپ قالمىسۇن. ⁴ئۇنىڭ ياتىدىغان يېرىنى كۆرۈۋال. ئۇ يېتىپ بولغاندا، چاندۇرماي بېرىپ، يوقىنىنى ئېچىپ، ئۇنىڭ ئاياغ تەرىپىدە يېتىۋالساڭ، ئۇ ساڭا نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى ئېيتىدۇ، — دېدى.

⁵— سىز نېمە دېسىڭىز مەن شۇنى قىلىمەن، — دەپ جاۋاب قايتۇردى رۇت.

⁶شۇنىڭ بىلەن رۇت خامانغا بېرىپ، قېينانسىنىڭ دېگىنىدەك قىلدى. ⁷بوئاز يەپ-ئىچىپ بولغاندىن كېيىن، كۆڭلى ئازادە بولۇپ راھەتلەندى ۋە خامان دۆۋسىنىڭ كەينىدە يېتىپ، ئۇيقۇغا كەتتى. رۇت شەپە چىقارماي، يوقىنىنىڭ ئاياغ تەرىپىنى ئېچىپ قويۇپ، شۇ يەردە ياتتى. ⁸تۈن يېرىم بولغاندا بوئاز مۇزلاپ كەتكەنلىكتىن

ئويغىنىپ، ئالدىغا ئېگىشكەندە ئاياغ تەرىپىدە بىر ئايالنىڭ ياتقىنىنى كۆرۈپ، ھەيران بولۇپ:

⁹ — سەن كىم؟ — دەپ سورىدى.

ئۇ:

— بۇ مەن، رۇت، چاكىرىڭىز. سىز ماڭا قاراش مەس. —
 ئۇلىيتى بار بولغان يېقىن تۇغقىنىم. شۇڭا ماڭا قاننىڭىزنى سايە قىلىپ، مېنى ئەمىرىڭىزگە ئالسىڭىز!
 — دېدى.

¹⁰ بولۇپ ئۇنىڭغا:

— ئەي قىزىم، پەرۋەردىگار ساڭا كۆپ بەخت ئاتا قىلسۇن! سېنىڭ ھازىر ئېرىڭنىڭ جەمەتكە كۆرسىتىۋاتقان ساداقىتىڭ بۇرۇن كۆرسەتكەن ساداقىتىڭدىنمۇ ئارتۇقتۇر. چۈنكى سەن پۇلى بولسۇن-بولمىسۇن بىر ياشنى تاپالايتتىڭ، لېكىن ئۇنداق قىلمىدىڭ. ¹¹ قىزىم، غەم قىلما! سېنىڭ تەلەپ قىلغانلىرىڭنىڭ ھەممىسىنى مەن ئورۇنداپ بېرىمەن، چۈنكى شەھەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى سېنىڭ بىر ياخشى ئايال ئىكەنلىكىڭنى بىلىدۇ. ¹² مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ يېقىن تۇغقىنىڭ، بىراق بىلگىنىكى، ساڭا مەندىنمۇ

يېقىن يەنە بىر ئادەم بار. ¹³ بۈگۈن كېچە بۇ يەردە قال. ئەتە سەھەردە مەن ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىپ، ئۇنىڭ ساڭا تۇغقانلىق ھەققىنى ئۆتەشنى خالايدىغان-خالىمايدىغانلىقىنى بىلىپ باقاي. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇرچىنى ئادا قىلىپ، سېنى ئالسا، ياخشى بولغىنى؛ ئەگەر خالىمسا، مەڭگۈ ھايات پەرۋەردىگار ئالدىدا قەسەم قىلىمەنكى، سېنى ئۆزۈم ئەمرىمگە ئېلىپ، بۇ بۇرچنى ئادا قىلىمەن. ئەمدى سەن تاڭ ئاتقۇچە بۇ يەردە يېتىپ تۇر! — دېدى.

¹⁴ رۇت ئۇنىڭ ئاياغ تەرىپىدە ياتتى. لېكىن تاڭ سۈزۈلۈشتىن بۇرۇن ئورنىدىن تۇردى، چۈنكى بوئاز ئۇنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىنى باشقىلارنىڭ بىلىپ قېلىشىنى خالىمايتتى.

¹⁵ بوئازمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا:

— يېپىنچاڭنى ئېچىپ تۇتۇپ تۇر، — دېدى.

ئۇ شۇنداق قىلدى. بوئاز ئۇنىڭغا ئىككى خالتا دېگۈدەك ئارپىنى ئۇسۇپ، مۇرىسىگە ئارتىپ قويۇپ، ئۆزى شەھەرگە كەتتى.

¹⁶ رۇت ئۆيىگە قايتىپ بارغىنىدا، قېينانىسى ئۇنىڭدىن:

— ئىشلارنىڭ قانداق بولدى، قىزىم؟ — دەپ سورىدى.
رۇت بوئازنىڭ ئۆزىگە قىلغانلىرىنى قىيىنچىلىقىغا ئېيتىپ
بەردى.

¹⁷ — ئۇ مېنى سىزنىڭ ئالدىڭىزغا قۇرۇق قول قايتىمىسۇن
دەپ، بۇ يېپىنچىدىكى ئارپىنى بەردى، — دېدى رۇت.
¹⁸ نائۇمى ئۇنىڭغا:

— بۇ ئىشلارنىڭ ئاخىرى چىققۇچە، بۇ جايدا تەخىر
قىلىپ تۇرغىن. بوئاز بۈگۈن بۇ ئىشلارنى پۈتكۈزمەي
بولدى قىلمايدۇ، — دېدى.

بوئازنىڭ رۇتنى نىكاھقا ئېلىشى

4 ¹ بۇ ئارىدا بوئاز شەھەر دەرۋازىسىغا بېرىپ، ئۇ
يەردە ئولتۇردى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆزى ئېيتقان
ئەلىمەلەكنىڭ ئەڭ يېقىن تۇغقىنىمۇ ئۇ يەردىن ئۆتۈپ
قالدى. بوئاز ئۇنىڭغا:

— بۇرادەر، بۇ يەرگە كېلىپ ئولتۇر! — دەپ
چاقىردى، ئۇ كېلىپ ئولتۇردى.

² بوئاز يەنە شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىدىن ئون نەپىرىنى

تەكلىپ قىلىپ، ئۇلارنىمۇ بۇ يەردە ئولتۇرغۇزدى.
 كۆپچىلىك ئولتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن،³ ئۇ ھېلىقى
 تۇغقىنىغا:

— بۇرادىرىمىز ئەلىمەلەكنىڭ ئايالى ناۋمى
 مۇئەببىتىن قايتىپ كېلىپ، ئۆزلىرىگە تەۋە زېمىننى
 ساتماقچى بولۇۋاتىدۇ.⁴ شۇڭا سېنى بۇ ئىشتىن
 خەۋەرلەندۈرمەكچىدىم. ئەگەر سەن بۇ يەرنى ئېلىشنى
 خالىساڭ، مۇشۇ يەردە ئولتۇرغان ئاقساقاللار ۋە خەلق
 ئالدىدا ئالغىن. ئەگەر خالىمىساڭمۇ مەيلى، ئوچۇق
 ئېيتقىن، بۇنى مېنىڭ بىلىشىم كېرەك، چۈنكى ئالدى
 بىلەن سېنىڭ ئېلىش ھوقۇقۇڭ بار. ئاندىن كېيىن نۆۋەت
 ماڭا كېلىدۇ، — دېدى.

ھېلىقى تۇغقىنى:

— ئالىمەن، — دېدى.

⁵بوئاز ئۇنىڭغا:

— خوپ! ئەگەر سەن ئۇ زېمىننى ناۋمىدىن ئالساڭ،
 مەرھۇمنىڭ مۇئەببىتى تۇل خوتۇنى رۇتىنىمۇ ئېلىپ،
 مەرھۇمنىڭ نامىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ئەۋلاد

قالدۇرۇپ، ئەۋلادىغا بۇ يەرنى مېراس قىلىشنىڭ كېرەك،
— دېدى.

⁶ئۇ كىشى:

— ئۇنداقتا بۇ يەرنى ئېلىش ھوقۇقىمىدىن ۋاز
كېچىمەن، چۈنكى بالىلىرىمغا قالدىغان مېراس بۆلۈنۈپ
كېتىدىكەن. سەن ئالغىن! مەن ئالالمايمەن، — دەپ
جاۋاب بەردى.

⁷ئەينى ۋاقىتلاردا ئىسرائىلىيەلىكلەرنىڭ مال-مۈلۈك،
سودا-سېتىق ئىشلىرىدا مۇنداق بىر ئادەت بار ئىدى.
ئۇ بولسىمۇ ساتقۇچى ئۆز كەشنى يېشىپ، ئالغۇچىغا
بېرەتتى. ئۇلار سودا-سېتىقنىڭ پۈتكەنلىكىنى مۇشۇ
ئۇسۇل بىلەن ئىپادىلەيتتى.

⁸شۇڭا ئۇ كىشى بوئازغا:

— سەن ئالغىن! — دەپ كەشنى سېلىپ، بوئازغا
بەردى.

⁹بوئاز ئۇ يەردىكى ئاقساقاللار ھەم جامائەتكە:

— ئەي جامائەت، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار! بۈگۈن
ھەممىڭلار گۇۋاھچى، مەن ئائىمىدىن ئەلىمەلەكنىڭ

مىراسى يەنى كىليون بىلەن ماھلونغا تەۋە بولغان يەر-
 زېمىنلارنى ئۆزۈمنىڭ ئىلكىمگە ئالىمەن.¹⁰ شۇنىڭ بىلەن
 بىرگە ئۆلگەن كىشىنىڭ مىراسىغا ۋارىس قالدۇرۇش
 ئۈچۈن ھەم ئۇنىڭ نامىنىڭ بۇرادەرلىرى ئارىسىدا
 ئۇنتۇلۇپ قېلىپ، ئۆز يۇرتى ئىچىدە ئۆچمەسلىكى
 ئۈچۈن، مەرھۇم ماھلوننىڭ ئايالى مۇئەبلىق رۇتنىمۇ
 ئەمىرىگە ئالىمەن. بۈگۈن سىلەر بۇ ئىشلارغا گۇۋاھچى
 بولغايىسىلەر، — دېدى.

¹¹ دەرۋازىنىڭ يېنىدىكى ئاقساقاللار ۋە جامائەت:

— شۇنداق، بىز گۇۋاھچىدۇرمىز. پەرۋەردىگار
 ياقۇپنىڭ ئاياللىرى راھىلە بىلەن لىياھقا نۇرغۇن پەرزەنت
 بەرگىنىدەك، خوتۇنلۇق رۇتقىمۇ كۆپ پەرزەنت ئاتا قىلغاي.
 ئەفراتادا باي بولغايىسەن. بەيتلەھەمدە نامىڭ ئىززەت-
 ئابرويى تاپقاي.¹² پەرۋەردىگار بۇ ياش ئايالدىن ساڭا
 نۇرغۇن ئەۋلاد ئاتا قىلغاي، ئۇرۇق-جەمەتىڭنى تامارنىڭ
 يەھۇداغا تۇغۇپ بەرگەن ئوغلى پارەسنىڭ جەمەتىگە
 ئوخشاش ئاۋات قىلغاي، — دەپ دۇئا قىلىشتى.

پادشاھ داۋۇت بوئاز بىلەن رۇتنىڭ ئەۋلادىدۇر

¹³ شۇنداق قىلىپ بوئاز رۇتنى ئەمرىگە ئېلىپ، ئۇلار بىر تەككىگە باش قويدى. پەرۋەردىگارنىڭ قۇدرىتى بىلەن رۇت ھامىلىدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ¹⁴ شەھەردىكى ئاياللار ئاتومغا:

— پەرۋەردىگارغا مەدھىيىلەر ئوقۇلسۇن! ئۇ بۈگۈن سىزگە تايانچ بولىدىغان بىر نەۋرە ئاتا قىلدى. ئۇنىڭ نامى ئىسرائىلىيەدە ئىززەت-ئابرۇي تاپسۇن. ¹⁵ سىز ئۈچۈن يەتتە ئوغۇلدىنمۇ ئەۋزەل كېلىنىڭىز سىزگە ياخشى قارىدى، ھازىر ئۇ سىزگە بىر نەۋرە تۇغۇپ بەردى. بۇ نەۋرىڭىز سىزنىڭ قولىڭىزغا قول، پۇتىڭىزغا پۇت بولۇپ، ياشانغان ۋاقتىڭىزدا تايانچىڭىز بولىدۇ، — دېيىشتى.

¹⁶ ئاتومى بۇ بالىنى قولغا ئېلىپ، باغرىغا چىڭ باستى ۋە ئۇنىڭ باققۇچى چوڭ ئانىسى بولدى.

¹⁷ قوشنا ئاياللار بەس-بەستە:

— ئاتومى بىر ئوغۇل نەۋرىلىك بولدى! — دېيىشىپ،
بالغا ئوبىد دەپ ئات قويدى.

ئوبىد بولسا يىشاينىڭ ئاتىسى ئىدى. يىشاي بولسا پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئاتىسى ئىدى.

²²⁻¹⁸ پارەستىن داۋۇتقىچە بولغانلارنىڭ نەسەبنامىسى:

پارەس ھېسروننىڭ ئاتىسى، ھېسرون رامنىڭ ئاتىسى، رام ئاممىنادابنىڭ ئاتىسى، ئاممىناداب ناھشوننىڭ ئاتىسى، ناھشون سالموننىڭ ئاتىسى، سالمون بوئازنىڭ ئاتىسى، بوئاز ئوبىدنىڭ ئاتىسى، ئوبىد يىشاينىڭ ئاتىسى، يىشاي بولسا داۋۇتنىڭ ئاتىسىدۇر.

تەبىرلەر

باشاق تېرىش — تەۋرات قانۇنى بويىچە نامرات كىشىلەر ۋە ياقا يۇرتلۇقلارنىڭ ئورمىچىنىڭ ئارقىسىدىن چېچىلىپ كەتكەن دان باشاقلارنى تېرىشى رۇخسەت قىلىناتتى (تەۋرات «لاۋىيلار» 19-باب 9-ئايەتتىن 10-ئايەتكىچە قارالسۇن).

شەھەر دەرۋازىسى — قەدىمكى ئىسرائىلىيەنىڭ شەھەر دەرۋازىسى يېنىدا سوت ئاچىدىغان، ھۆكۈم ۋە خەۋەرلەرنى جاكارلايدىغان، سودا-سېتىق ئېلىپ بارىدىغان يەرنى كۆرسىتىدۇ.

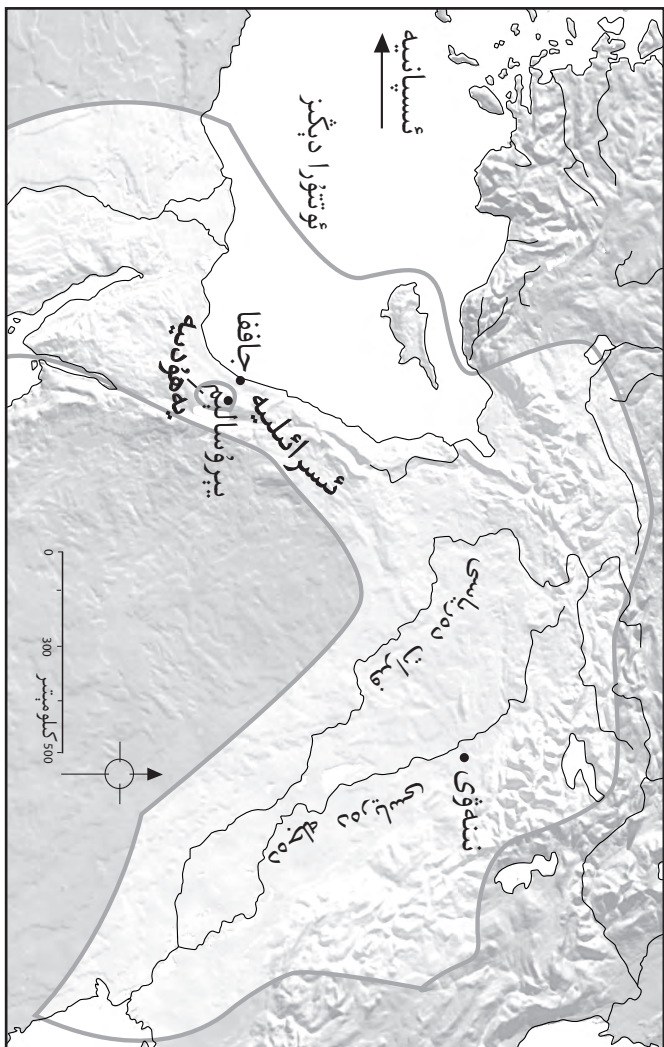
موئابىيلار — ئىسرائىلىيەنىڭ شەرقىي جەنۇبىدا ياشىغان خەلق بولۇپ، تارىختا ئىسرائىللار بىلەن قوشنا ئەل بولۇپ ئۆتكەن. ئۇلار ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ جىيەن ئوغلى لۇتنىڭ ئەۋلادىدۇر (تەۋرات «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى»

19-باب 30-ئايەتتىن 38-ئايەتكىچە قارالسۇن).
 مۇئاپىلار بۇتپەرەسلەر بولۇپ، كېموش دەپ ئاتىلىدىغان
 ئىلاھقا ئىبادەت قىلاتتى. ئۇلار ئۆتمۈشتە كۆپ چاغلاردا
 ئىسرائىللارغا دۈشمەن بولۇپ كەلگەندى.

يېقىن تۇغقاننىڭ مەسئۇلىيەتلىرى — تەۋرات قانۇنى
 بويىچە، يېقىن قېرىندىشىنىڭ ئائىلىسى موھتاجلىقتا
 قالغاندا، ئەڭ يېقىن ئەر تۇغقىنىنىڭ مەسئۇلىيەتلىرى:
 قېرىندىشى نامراتلىقتا سېتىۋەتكەن يەرلەرنى قايتۇرۇپ
 سېتىۋېلىش؛ قېرىندىشى قۇل بولۇپ قالغان بولسا، ئۇنى
 قۇللىقتىن ئازاد قىلىش؛ قېرىندىشى تۈگەپ كېتىپ ئايالى
 تۇل قالغان بولسا، ئۇنى ئەمرىگە ئېلىپ، ئەۋلاد قالدۇرۇپ،
 قېرىندىشىنىڭ نامىنى ساقلاپ قېلىش قاتارلىقلارنى ئۆز
 ئىچىگە ئالىدۇ (تەۋرات «لاۋىيلار» 25-باب 24-ئايەتتىن
 34-ئايەتكىچە ۋە 47-ئايەتتىن 55-ئايەتكىچە، شۇنداقلا
 «قانۇننىڭ تەكرارى» 25-باب 5-ئايەتتىن 10-ئايەتكىچە
 قارالسۇن).

یونفس

يۇنۇس

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

يۇنۇس مىلادىيىدىن بۇرۇنقى سەككىزىنچى ئەسىردە ياشىغان خۇدانىڭ بىر پەيغەمبىرىدۇر. ئۇ چاغلاردا ئىسرائىلىيە ئىككى پادىشاھلىققا بۆلۈنۈپ، شىمالدىكىسى يەنىلا ئىسرائىلىيە، جەنۇبتىكىسى بولسا يەھۇدىيە دەپ ئاتالدى.

خۇدا دائىم ئىسرائىلىيە ۋە يەھۇدىيەنىڭ پادىشاھلىرى ۋە خەلقلەرگە ئۆز پەيغەمبەرلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلارنى خۇدانىڭ يولىدا مېڭىشقا يېتەكلىگەن، شۇنداقلا گۇناھ ئۆتكۈزمەسلىك ۋە ساختا ئىلاھلارغا چوقۇنماسلىق ھەققىدە ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرغان. خۇدا ھەممە خەلقلەرنى سۆيىدۇ، شۇڭا ئۇ بەزىدە باشقا ئەللەرگىمۇ ئۆز پەيغەمبەرلىرىنى ئەۋەتكەن.

مۇقەددەس كىتابنىڭ «يۇنۇس» دېگەن قىسمىدا

يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ خۇدا تەرىپىدىن يات بىر ئەلگە ئەۋەتىلگەنلىكى ھەققىدە بايان قىلىنغان. خۇدا ئۇنىڭغا خۇدانىڭ خەلقىنىڭ دۈشمىنى دەپ قارالغان نىنەۋى دېگەن شەھەرگە بېرىشنى بۇيرۇغان.

«يۇنۇس» تا تەسۋىرلەنگەن ئاساسلىق مەزمۇن خۇدانىڭ يۇنۇس پەيغەمبەرگە تاپشۇرغان سۆزلىرى ئەمەس، بەلكى خۇدا يۇنۇس پەيغەمبەرنى نىنەۋى شەھىرىگە ئەۋەتكەندىن باشلاپ، يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ بېشىدىن ئۆتكۈزگەن كەچۈرمىشلىرىدۇر.

گەرچە پەيغەمبەرلەر ئالىي خىسلەتلىك كىشىلەردىن بولسىمۇ، ئۇلار يەنىلا ئاجىز ئىنسانلاردۇر. مەسىلەن يۇنۇس پەيغەمبەر نىنەۋى شەھىرىگە بېرىشنى خالىمىغان ھەم خۇدانىڭ ئۇ شەھەردىكىلەرنى جازالىشىنى ئارزۇ قىلغان. شۇڭا ئۇ خۇداغا بويسۇنمىغان ھالدا، نىنەۋى شەھىرىگە بارماي، ئەكسىچە قارشى يۆنىلىشكە يولغا چىققان. «يۇنۇس» تا خۇدانىڭ ئۆزىگە بويسۇنمىغان پەيغەمبەرگە قانداق مۇئامىلە قىلغانلىقى تەسۋىرلىنىدۇ. گەرچە نىنەۋىلىكلەر خۇدانىڭ خەلقى بولمىسىمۇ،

خۇدا يەنىلا ئۇلارنى سۆيگەن. خۇدا يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ قەلبىنى نىنەۋىلىكلەرنى خۇددى خۇدا ئۆزى ئۇ خەلقنى سۆيگەندەك سۆيىدىغان قىلىپ ئۆزگەرتىشنى خالىغان.

تېزىس:

1. يۇنۇسنىڭ خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلىشى ۋە خۇدانىڭ ئەمرىگە بويسۇنماسلىقى (1-باب)
2. يۇنۇسنىڭ دۇئا قىلىشى ۋە نىجاتلىققا ئېرىشىشى (2-باب)
3. يۇنۇسنىڭ نىنەۋىلىكلەرنى ئاگاھلاندۇرۇش بىلەن خۇداغا بويسۇنۇشى (3-باب)
4. يۇنۇسنىڭ خۇدانىڭ نىنەۋىلىكلەرگە كۆرسەتكەن مېھر-شەپقىتىگە ئاچچىقلىنىشى (4-باب)

يۇنۇس

يۇنۇسنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن قېچىشى

1 بىر كۈنى ئامتىينىڭ ئوغلى يۇنۇسقا پەرۋەردىگاردىن
ۋەھىي كەلدى. ² پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى:
— سەن نىنەۋى دېگەن بۈيۈك شەھەرگە دەرھال
بېرىپ، ئۇ شەھەردىكىلەرگە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن
چىقارغان ھۆكۈمۈمنى جاكارلا، چۈنكى ئۇلارنىڭ قىلغان
رەزىللىكلىرى ماڭا يېتىپ كەلدى!
³ لېكىن يۇنۇس ئۆزىنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن
قاچۇرۇش ئۈچۈن شۇئان قارشى يۆنىلىشكە ماڭدى.
ئۇ جاففا شەھىرىگە بېرىپ، ئىسپانىيەگە بارىدىغان بىر

كېمىنى تاپتى ۋە كېمىنىڭ يول ھەققىنى تۆلەپ، كېمىگە چىقىپ، كېمىچىلەر بىلەن بىللە ئىسپانىيەگە بارماقچى بولدى. ئۇ: «ئۇ يەرگە قېچىپ بارسام، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن يىراق بولمەن» دەپ ئويلىدى.

⁴ بىراق پەرۋەردىگار دېڭىزغا كۈچلۈك بوران ئەۋەتكەن. بىردىن بىر كېمىنىڭ بىلەن بىللە ئىسپانىيەگە بارماقچى بولدى، دېڭىزدا دەھشەتلىك بوران-چاپقۇن چىقىپ، كېمىنى پارچىلىۋەتكىلى تاس قالدى. ⁵ شۇنىڭ بىلەن كېمىچىلەر قاتتىق ۋەھىمىگە چۈشۈپ، ھەرقايسى ئۆز ئىلاھلىرىغا يالۋۇردى. كېمە يېنىكلىسۇن دەپ، ئۇلار كېمىدىكى ماللارنى دېڭىزغا تاشلاشتى. يۇنۇس ئۇ ۋاقىتتا كېمىنىڭ ئاستىنقى بۆلۈمىدە يېتىپ، قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. ⁶ كېمە باشلىقى يۇنۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا:

— سەن نېمىشقا ئۇخلاپ ياتىسەن؟ تۇر، ئىلاھىڭغا يالۋۇر! بەلكىم ئۇنىڭ بىزگە نەزىرى چۈشەر، شۇنداق بولسا ھالاك بولمايمىز، — دېدى.

⁷ كېمىچىلەر:

— بىزنىڭ مۇشۇ بالايىئاپەتكە دۇچار بولۇشىمىزغا كىم سەۋەبلىك ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ باقايلى، — دېيىشىپ چەك

تارتىشقاندى، چەك يۇنۇسقا چىقتى. ⁸ ئۇلار ئۇنىڭدىن:
 — ئېيتقنا، بۇ بالايىئاپەتنى كىم كەلتۈرۈپ چىقاردى؟
 سەن نېمە قىلىدىغان ئادەمسەن، قەيەردىن كەلدىڭ،
 قايسى ئەل-مىللەتتىن سەن؟ — دەپ سوراشتى. ⁹ يۇنۇس
 ئۇلارغا:

— مەن ئىبرانىيەمەن، دېڭىز ۋە قۇرۇق تۇپراقلارنى
 ياراتقان ئەرشتىكى پەرۋەردىگارغا ئېتىقاد قىلىمەن، —
 دەپ جاۋاب بەردى

¹⁰ يۇنۇس يەنە ئۇلارغا ئۆزىنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ
 ھۇزۇرىدىن قېچىپ يۈرگەنلىكىنى ئېيتىپ بەرگەندى،
 كېمىچىلەر ئۇنى ئاڭلاپ ئىنتايىن قورقۇشۇپ كەتتى ۋە:
 — بۇنداق قېچىپ يۈرگەننىڭ نېمىسى! — دېدى.
¹¹ بوران-چاپقۇنلار ئەۋجىگە چىققانلىقتىن، ئۇلار
 ئۇنىڭدىن:

— بىز ساڭا نېمە قىلساق دېڭىز دولقۇنى بىز ئۈچۈن
 پەسىيدۇ؟ — دەپ سوراشتى. ¹² يۇنۇس ئۇلارغا:
 — مەن شۇنى بىلىمەنكى، مېنىڭ سەۋەبىمدىن سىلەر
 مۇشۇ دەھشەتلىك بوران-چاپقۇنغا ئۇچرىدىڭلار. مېنى

كۆتۈرۈپ دېڭىزغا تاشلاڭلار، دېڭىز دولقۇنى سىلەر ئۈچۈن پەسىيدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.

¹³ كېمىچىلەر ئەكسىچە پالاقنى جېنىنىڭ بارىچە ئۇرۇپ، كېمنى قىرغاققا ئېلىپ بارماقچى بولدى-يۇ، ئالغا ئىلگىرىلىيەلمىدى، چۈنكى بوران-چاپقۇنلار بارغانسېرى ئەۋجىگە چىققاندى. ¹⁴ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارغا: — ئى پەرۋەردىگار، سەندىن ئۆتۈنمىزكى، بۇ ئادەمنىڭ جېنىغا زامىن بولغانلىقىمىزدىن بىزنى ھالاك قىلمىغايىسەن. بىگۇناھ ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكۈش گۇناھنى بىزنىڭ ئۈستىمىزگە يۈكلىمىگەيسەن. ئى پەرۋەردىگار، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىرادەڭ بويىچە قىلغانسەن، — دەپ يالۋۇردى.

¹⁵ ئاندىن كېيىن ئۇلار يۇنۇسنى كۆتۈرۈپ دولقۇنلاپ تۇرغان دېڭىزغا تاشلىغاندى، بوران شۇئان بېسىلدى. ¹⁶ كېمىچىلەر بۇ ۋەقەنى كۆرگەچكە پەرۋەردىگاردىن قاتتىق قورقۇشۇپ، ئۇنىڭغا قۇربانلىق قىلىشتى ۋە قەسەملەر بېرىشتى.

¹⁷ پەرۋەردىگار يوغان بىر بېلىقنى يۇنۇسنى يۇتۇۋېلىشقا

ئەۋەتكەندى. يۇنۇس بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۈچ كېچە-
كۈندۈز قالدى.

يۇنۇسنىڭ دۇئاسى

- 2 ¹ يۇنۇس بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۆز خۇداسى بولغان
پەرۋەردىگارغا مۇنداق دۇئا قىلدى:
- 2 نالە قىلدىم پەرۋەردىگارغا كۈلپەتتە قالغىنىمدا،
قۇلاق سالدى ئۇ ماڭا.
- پەرياد چەكتم چوڭقۇر يېرىدىن ئۆلۈكلەر ماكانىنىڭ،
قۇلاق سالدىڭ نالەمگە سەن مېنىڭ.
- 3 سەن تاشلىدىڭ مېنى تېگىگە چوڭقۇر دېڭىزنىڭ،
قورشىۋالدى مېنى كۈچلۈك سۇلار،
- بېسىپ ئۆتتى ئۈستۈمدىن دولقۇنلىرىڭ، ئۆركەشلىرىڭ.
4 مۇنداق دېدىم شۇ پەيتتە:
- تاشلىنىپ كەتتىم مەن سېنىڭ نەزىرىڭدىن،
كۆرىمەن يەنە مۇقەددەس ئىبادەتخانىڭنى لېكىن.
- 5 جېنىمنى ئالغۇدەك قورشىۋالدى مېنى سۇلار،
ئورنىۋالدى ئۆركەشلەر،

چىرمىۋالدى بېشىمنى دېڭىزدىكى ئوت-چۆپلەر.
 چۆكۈپ كەتتىم دېڭىزدىكى تاغلارنىڭ ئۇللىرىغا،
 چىقىش يوللىرى مەڭگۈگە ئېتىلگەن جايغا.

6

لېكىن ئى پەرۋەردىگار، خۇدايىم،
 قۇتقۇزۇۋالدىڭ جېنىمنى ئۆلۈكلەر دىيارىدىن ئۆزۈڭ.

7

چىقىپ كېتەي دېگەندە جېنىم،
 ئى پەرۋەردىگار، سېنى ياد ئەتتىم.
 يەتتى دۇئايم ساڭا،

سېنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخاناڭغا.

8

ئەرزىمەس بۇتلارغا چوقۇنىدىغانلار
 پەرۋەردىگارنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنى تەرك ئېتەر.

9

لېكىن مەن بولسام سۇنارمەن ساڭا،
 شۈكۈرلەر بىلەن قۇربانلىقلار.

ۋاپا قىلارمەن قىلغان قەسەملىرىمگە،

چۈنكى نىجاتلىق كېلەر پەرۋەردىگاردىنلا.

¹⁰ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ھېلىقى بېلىققا بۇيرۇق
 قىلغانىدى. بېلىق يۇنۇسنى قۇرۇقلۇققا قۇسۇپ چىقاردى.

يۇنۇسنىڭ خۇداغا بويسۇنۇشى

3¹ پەرۋەردىگار دىن يۇنۇسقا ئىككىنچى قېتىم ۋەھىي كەلدى. ² پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

— سەن نىنەۋى دېگەن بۈيۈك شەھەرگە دەرھال بېرىپ، ئۇ شەھەردىكىلەرگە مەن ساڭا تاپشۇرىدىغان سۆزلەرنى جاكارلا، — دېدى.

³ يۇنۇس شۇئان پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە بىنائەن، نىنەۋىگە باردى. نىنەۋى ئالاھىدە چوڭ بىر شەھەر بولۇپ، ئۇنى ئارىلاپ چىقىشقا ئۈچ كۈن كېتەتتى. ⁴ يۇنۇس شەھەرگە كىرىپ، بىر كۈنلۈك يولنى ماڭغاندىن كېيىن: — قىرىق كۈندىن كېيىن نىنەۋى شەھىرى خاراب قىلىندۇ! — دەپ جاكارلىدى.

⁵ بۇنىڭ بىلەن نىنەۋىلىكلەر خۇداغا ئىشىنىپ، روزا تۇتۇشنى قارار قىلدى. پۈتۈن شەھەر خەلقى مەرتىۋىسى يۇقىرى-تۆۋەن بولسۇن، ھەممىسى ماتاغا يۆگىنىپ، توۋا قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى. ⁶ بۇ خەۋەر نىنەۋى پادىشاھىغا يەتكەندە، ئۇ تەختىدىن چۈشۈپ، تونىنى سېلىۋېتىپ، ماتاغا يۆگىنىپ، كۈلدە مىلىنىپ ئولتۇردى.

⁷ پادشاھ ئۆزى ۋە ئەمەلدارلىرىنىڭ نامدا نىنەۋىلىكلەرگە مۇنداق ئەمر چۈشۈردى: «مەيلى ئادەم مەيلى ھايۋان، مەيلى كالا مەيلى قوي بولسۇن، ھەممىسى ھېچنېمە تېتىمسۇن، ئۇلار ھېچنېمە يېمىسۇن، سۇمۇ ئىچمىسۇن. ⁸ پۈتكۈل ئادەم ۋە ھايۋانلار ماتاغا يۆگەنسۇن. ھەربىر ئادەم خۇداغا قاتتىق يالۋۇرسۇن ھەمدە يامان يولىدىن يانسۇن، زوراۋانلىقتىن قول ئۈزسۇن. ⁹ كىم بىلىدۇ، خۇدا شۇنىڭ بىلەن نىيىتىدىن، قەھىرى-غەزىپىدىن يېنىپ، بىزنى ھالاك قىلماي قويامدۇ تېخى!»

¹⁰ خۇدا ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى يەنى يامان يوللىرىدىن يانغانلىقىنى كۆرگەندە، ئىلگىرى ئۆزى جاكارلىغان، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرمەكچى بولغان بالايىئاپەتلەرنى ئۇلارغا چۈشۈرمىدى.

يۇنۇسنىڭ خۇدانىڭ كۆرسەتكەن مېھرى-
شەپقىتىگە ئاچچىقلىنىشى

¹ يۇنۇس بۇ ئىشتىن تولمۇ نارازى بولۇپ، ناھايىتى ئاچچىقلاندى. ² شۇڭا ئۇ پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى:

4

— ئى پەرۋەردىگار، ئۆز يۇرتۇمدا تۇرغىنىمدا سېنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭنى ئۆز-ئۆزۈمگە ئېيتىمغانىدىم؟! مەن سېنىڭ ئىنتايىن مېھرىبان ۋە رەھىمدىل خۇدا ئىكەنلىكىڭنى بىلەتتىم. سەن ئاسانلىقچە غەزەپلەنمەيسەن، مېھىر-مۇھەببەتكە تولغانسەن. بالايىئاپەت كەلتۈرۈشتىن يېنىۋالدىغانلىقىڭنى بىلەتتىم. شۇڭا ئىسپانىيەگە قاچمىغانىدىم؟! ³ئەمدى، ئى پەرۋەردىگار، جېنىمنى ئالغىن! تىرىك ياشىغىنىمدىن ئۆلگىنىم ياخشى!

⁴پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا جاۋابەن:

— ئاچچىقلىنىشنىڭ توغرىمۇ؟ — دېدى.

⁵شۇنىڭ بىلەن يۇنۇس شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ، شەھەرنىڭ شەرق تەرىپىدە ئولتۇردى. ئۇ بىر چەللە تىكىپ، ئۇنىڭ سايىسىدا ئولتۇرۇپ، نىنەۋى شەھىرىدە نېمە ۋەقە يۈز بېرىدىغانلىقىغا نەزەر سالدى. ⁶پەرۋەردىگار خۇدا يۇنۇسنى كۆڭۈل غەشلىكىدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن، بىر قاپاق پەلىكىنى ئۈندۈرۈپ، يۇنۇسنىڭ بېشىغا سايە بولسۇن دەپ، ئۇنىڭ ئۈستى تەرىپىگە يېيىلدۇردى.

يۇنۇس بولسا قاپاق پەلىكى ئۈچۈن ئىنتايىن خۇش بولدى.⁷ لېكىن ئەتىسى ئەتىگەندە خۇدا ئۆزى بىر قۇرتنى ئەۋەتتى. بۇ قۇرت كېلىپ، قاپاق پەلىكىنى يەپ، ئۇنى كېسىپ قۇرۇتۇۋەتتى.⁸ كۈن چىققاندا، خۇدا كۈن چىقىش تەرەپتىن ئىسسىق شامال چىقارغاندى، قىزىق ئاپتاپ يۇنۇسنىڭ بېشىغا چۈشۈپ، ئۇنى ھالدىن كەتكۈزدى. شۇڭا ئۇ ئۆلۈمنى تىلەپ: «تىرىك ياشىغىنىمدىن ئۆلگىنىم ياخشى!» دېدى.

⁹ لېكىن خۇدا ئۇنىڭدىن:

— سېنىڭ بۇ قاپاق پەلىكى ئۈچۈن ئاچچىقلىنىشىڭ توغرىمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— ھەئە، ئاچچىقىمدا ئۆلگۈدەك بولۇپ قالدىم! —

دەپ جاۋاب بەردى يۇنۇس.

¹⁰ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

— سەن ئۆزۈڭ يا ئۆستۈرمەي، يا ئۇنىڭغا ئەمگەك

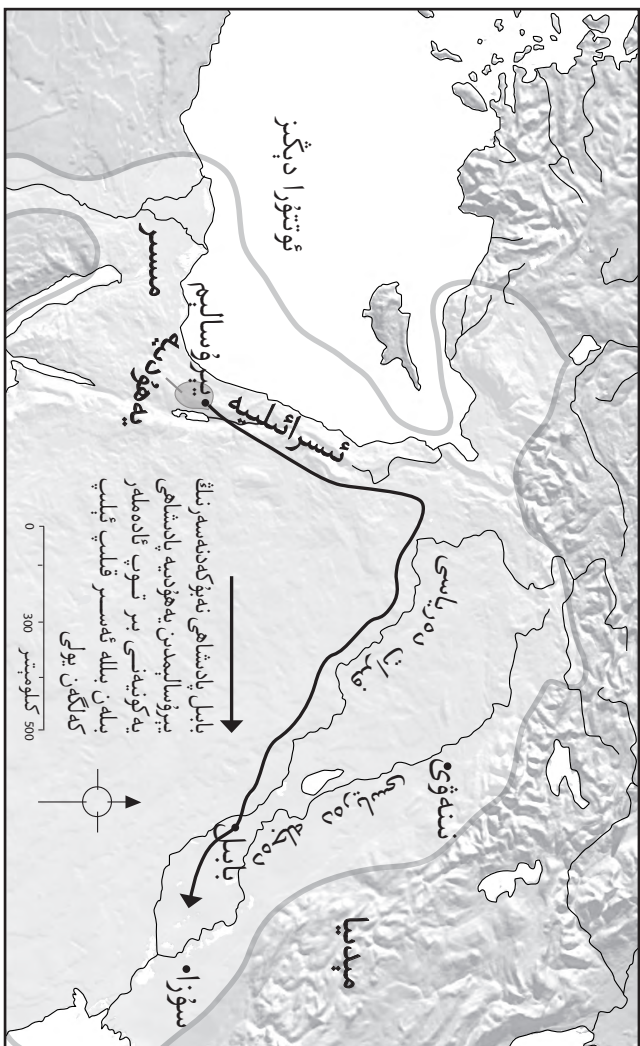
سىڭدۈرمەي، بىر كېچىدە ئۆسۈپ، ئىككىنچى كېچىسى يوق بولۇپ كەتكەن بىر تۈپ قاپاق پەلىزىگە شۇنچە ئىچىڭ ئاغرىغان يەردە،¹¹ مەن ئاق-قارنى پەرقلەندۈرەلمەيدىغان

بىر يۈز يىگىرمە مىڭ ئادىمى ۋە نۇرغۇن ھايۋانلىرى بار
نەنەۋىدەك چوڭ شەھەرگە ئىچ ئاغرىتماي تۇرالامدىم!
— دېدى.

دست

ئەستىر

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

مۇقەددەس كىتابنىڭ «ئەستىر» دىن ئىبارەت ئۈشۈۋ قىسمىدا پېرسىيە ئىمپېرىيىسىنىڭ خانىشلىق مەرتىۋىسىگە ئېرىشكەن يەھۇدىي قىزى ئەستىرنىڭ ئۆز خەلقىنى قۇتقۇزغانلىقى يېزىلغان. «ئەستىر» دىكى ۋەقەلىك پېرسىيە ئىمپېرىيىسىدە ئاھالىسىدە ھۆكۈمرانلىق قىلغان يىللارنى يەنى مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 464-485 يىللارنى يۈز بەرگەن. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۆز خەلقىنى مىسىردىن ئېلىپ چىققىنىغا تەخمىنەن مىڭ يىل بولغان چاغلار ئىدى. مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدە پەرۋەردىگار خۇدا ئىسرائىللارنى ئۆز خەلقى قىلىپ بەلگىلەپ، ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزگەنىدى. شۇ ئەھدىگە ئاساسەن ئۇلار خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە بويسۇنمىسا، خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچرايتتى. لېكىن ئىسرائىللار خۇداغا ئىتائەت

قىلماستىن، داۋاملىق ساختا ئىلاھلارغا چوقۇندى. پەرۋەردىگار خۇدا ئىسرائىللارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار يەنىلا ساختا ئىلاھلاردىن ئۆزلىرىنى تارتالمىدى. خۇدا ئاخىرى ئىسرائىللارنى جازالاپ، بابىلنىڭ پادىشاھىنى ئۇلارنىڭ زېمىنىنى بېسىۋېلىپ، پايتەختى يېرۇسالېمنى ۋەيران قىلىشقا ۋە ئاھالىسىنى سۈرگۈن ئېتىشكە ئەۋەتتى. بۇ ۋەقە مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 586-يىلى يۈز بەردى. ۋەھالەنكى خۇدا ئۆز خەلقى بولغان ئىسرائىللارغا پەيغەمبەر يەرەمىيا ئارقىلىق ئۇلار سۈرگۈن قىلىنىپ يەتمەش يىلدىن كېيىن، ئۇلارنى يەنە ئۆز زېمىنىغا قايتۇرۇپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتقاندى. ئىسرائىللار سۈرگۈن قىلىنىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، بابىل پېرسىيە ئىمپېرىيىسى تەرىپىدىن بېسىۋېلىندى.

پېرسىيەلىكلەر ئىسرائىللارغا نىسبەتەن قاتتىق قول بولمىدى، خۇددى خۇدا ئالدىن ئېيتقىندەك، يەتمەش يىلدىن كېيىن ئىسرائىللار ئۆز زېمىنىغا قايتىپ كېلىشكە باشلىدى. ئۇلار ئەمدى ساختا ئىلاھلارغا يەنە چوقۇنمايدىغان بولدى. شۇنداقتىمۇ پېرسىيەدىكى

ئىسرائىللار باشقا بىر چوڭ خەتەرگە دۇچ كېلىدۇ. ئۇشبۇ خەتەر ھەققىدە «ئەستىراتى» دە بايان قىلىنغان. ئامالەكلەر ئىسرائىللارغا ئۇزۇندىن بېرى دۈشمەن بولۇپ كېلىۋاتقان خەلق ئىدى. مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىققاندىن كېيىن، ئامالەكلەر بىرىنچى بولۇپ ئىسرائىللارغا ھۇجۇم قىلغانىدى. سائۇل ئىسرائىللارغا پادىشاھ بولغان چاغلاردا، ئاگاگ ئامالەكلەرگە پادىشاھ بولغان بولۇپ، ئىسرائىللار بىلەن بولغان ئۇرۇشتا ئاگاگ ئۆز خەلقىگە باشچىلىق قىلغانىدى. ئەستىراتىنىڭ دەۋرىدە ئاگاگنىڭ ئەۋلادى بولغان ھامان يەنىلا پېرسىيە ئىمپېرىيىسىدە تۇرۇۋاتقان بارلىق ئىسرائىللارنى ئۆلتۈرۈۋېتىشنى پىلانلايدۇ.

«ئەستىراتى» دىكى نۇرغۇن ۋەقەلىكلەردىن، مەسىلەن ئالتىنچى بابتىكى پېرسىيەنىڭ پادىشاھى ئاھاشۋېرۇشنىڭ ئۇيقۇسىنىڭ كەلمەسلىكى بىلەن كېيىنكى ۋەقەلىكلەرنىڭ چېتىشىشىدىن شۇنى بىلەلەيمىزكى، گەرچە «ئەستىراتى» نىڭ ھېچقانداق يېرىدە «خۇدا» دېگەن سۆز تىلغا ئېلىنمىسىمۇ، ئەمما خۇدا پۈتۈن ۋەقەلىكلەرنى باشقۇرۇپ تۇرغان.

«ئەستىر» دىكى مۇھىم نۇقتا خۇدانىڭ ئىنسانلارغا بەرگەن ئەمىرلىرىنى تەكىتلەش بولماستىن، بەلكى خۇدانىڭ بىز ئىنسانلارنى ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا يۈز بەرگەن ئەمەلىي ئىشلار ئارقىلىق يېتەكلىگەنلىكىدۇر. مۇقەددەس كىتابنىڭ «ئەستىر» دىن ئىبارەت بۇ قىسمىدا يەھۇدىيلارنىڭ پۇرىم بايرىمىنىڭ تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈشى چۈشەندۈرۈلدى.

تېزىس:

1. ئەستىرنىڭ خاتىرىسى بولۇشى (1-، 2- بابلار)
2. ھامان پىلانلىغان سۇيىقەست (3 — 5- بابلار)
3. ھاماننىڭ جازالىنىشى (6-، 7- بابلار)
4. يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەنلىرىنى مەغلۇپ قىلىشى (8 — 10- بابلار)

ئەستىرا

پادشاھ ئاھاشۇرۇشنىڭ ۋاشتىنى خانىشلىقتىن قالدۇرۇشى

1²⁻¹ تۆۋەندىكى ۋەقە پادشاھ ئاھاشۇرۇش زامانىدا يۈز بەرگەن. ئاھاشۇرۇش سۇزا قەلئەسىدىكى تەختىدە ئولتۇرۇپ، ھىندىستاندىن مىسىرنىڭ نېرسىغىچە بولغان بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ئۆلكىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغانىدى.³ ئۇ ھۆكۈمرانلىقنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا بارلىق ئالىي ئەمەلدارلىرى بىلەن بەگلىرىگە بىر كاتتا زىياپەت بەردى. زىياپەتكە پېرسىيە بىلەن مېدىيانىڭ سەركەردىلىرى، ھەرقايسى ئۆلكىلەردىكى يۇقىرى تەبىقىدىكىلەر ۋە ئالىي ئەمەلدارلار

كېلىپ قاتناشتى. ⁴ زىياپەت ئالتە ئاي داۋاملاشتى. پادىشاھ بۇ جەرياندا ئۇلارغا ئۆز ئىمپېرىيىسىنىڭ بايلىقى ۋە ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى نامايان قىلدى.

⁵ ئارقىدىنلا پادىشاھ يەنە سۇزا قەلئەسىدىكى پۈتۈن كىشىلەرگە، مەرتىۋىسىنىڭ يۇقىرى-تۆۋەنلىكىگە قارىماي، ئوردا گۈلزارلىقىدا يەتتە كۈن زىياپەت بەردى. ⁶ مەزكۇر گۈلزارلىق ئاق ۋە كۆك كەندىر رەختتىن تىكىلگەن پەردىلەر بىلەن بېزەلگەن بولۇپ، بۇ پەردىلەر مەرمەر تاش تۈۋرۈكلەردىكى كۈمۈش ھالقىلارغا سۆسۈن رەڭلىك كەندىر رەخت بىلەن چېكىلگەنىدى. مەرمەر تاش، سەدەپ ۋە تۈرلۈك رەڭلىك تاشلار ياتقۇزۇلغان يەرنىڭ ئۈستىگە ئالتۇن-كۈمۈشتىن ياسالغان يۆلەنچۈكلۈك ئۇزۇن ئورۇندۇقلار قويۇلغانىدى. ⁷ شارابلار بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئالتۇن قەدەھلەرگە قويۇلغان بولۇپ، پادىشاھنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئوردىدىكى شارابلار مەردلەرچە تەمىنلەندى. ⁸ پادىشاھ ئوردا خىزمەتكارلىرىغا ھەممەيلەننىڭ خالىغانچە شاراب ئىچىشىگە يول قويۇشلىرىنى، ئەمما ھېچكىمگە زورلىماسلىقلىرىنى

بۇيرۇدى. ⁹ شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا خانىش ۋاشتى پادىشاھ ئاھاشۇرۇشنىڭ ئوردىسىدا ئاياللار ئۈچۈن ھەم زىياپەت بەردى.

¹⁰ كاتتا زىياپەتنىڭ يەتتىنچى كۈنى پادىشاھ شارابتىن كەيپى چاغ بولغىنىدا، ھۇزۇرىدا خىزمەت قىلىدىغان يەتتە ھەرەمئاغىسىنى * يەنى مەھۇمان، بىزتا، ھاربونا، بىغتا، ئاباغتا، زەتار، كەركەسلەرنى ¹¹ خانىش ۋاشتىغا خانىشلىق تاجىنى كىلدۈرۈپ، ھۇزۇرىغا تەكلىپ قىلىپ كېلىشلىرىنى بۇيرۇدى. خانىش ئىنتايىن چىرايلىق ئايال بولغاچقا، پادىشاھ ئالىي ئەمەلدارلىرى بىلەن بارلىق زىياپەت ئەھلىگە ئۇنىڭ گۈزەل جامالىنى كۆرسەتمەكچى ئىدى. ¹² لېكىن ھەرەمئاغىلىرى خانىش ۋاشتىغا پادىشاھنىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەندە، ئۇ بېرىشنى رەت قىلدى. بۇنىڭ

* 10. ھەرەمئاغىلىرى ئوردىدىكى نۇرغۇن ئىشلاردا مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغان خىزمەتچىلەر بولۇپ، كۆپ ھاللاردا ئۇلار ئوردا توقاللىرىنى باشقۇرۇش ئىشىغا مەسئۇل بولاتتى. ئۇلار پىچىۋېتىلگەن ئەرلەر بولۇپ، قىزلارغا چېقىلمايتتى ۋە پەرزەنتمۇ قالدۇرالماتتى.

بىلەن پادىشاھ ئىنتايىن خاپا بولۇپ، غەزىپى ئۆرلەپ كەتتى. ¹³ ئاشۇ ۋاقىتتىكى پادىشاھلارنىڭ قائىدىسى بويىچە پادىشاھ مەلۇم مەسىلىلەرگە دۇچ كەلگەندە، قانۇن ۋە تەرتىپ-ئىنتىزامنى ياخشى بىلىدىغانلارنىڭ مەسلىھىتىنى ئالاتتى، شۇڭا پادىشاھ ئۆز زامانىنىڭ تاكامۇللاشقان ئاقىللىرىدىن مەسلىھەت سورىدى. ¹⁴ ئاقىللاردىن ئۇنىڭ يېقىنلىرى كارشىنا، شەتار، ئادىماتا، تارشىش، مەرەس، مارسىنا ۋە مەمۇخانلار ئىدى. ئۇلار پېرسىيە ۋە مېدىيادىكى يەتتە ئالىي ئەمەلدار بولۇپ، پادىشاھ بىلەن دائىم كۆرۈشەلەيدىغان ۋە ئىمپېرىيە ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدىغان كىشىلەر ئىدى. ¹⁵ پادىشاھ ئۇلاردىن:

— مەنكى پادىشاھ ئاھاشۇرۇش ھەرەمئاغىسىنى ئەۋەتىپ، خانىش ۋاشتىغا ئەمىر يەتكۈزگەندىم. لېكىن، ئۇ ئەمىرىمنى بەجا كەلتۈرمىدى. قانۇن بويىچە ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەك؟ — دەپ سورىدى. ¹⁶ مەمۇقان بۇنىڭغا جاۋابەن پادىشاھ ۋە باشقا ئالىي ئەمەلدارلارغا مۇنداق دېدى:

— خانىش ۋاشتى پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئەمەس،

بەلكى پادىشاھنىڭ ھەرقايسى ئۆلكىلەردىكى ئالىي ئەمەلدارلىرىنىڭ شۇنداقلا پۈتكۈل خەلقلەرنىڭ ئالدىدىمۇ خاتالىق ئۆتكۈزۈپتۇ!¹⁷ چۈنكى خانىشنىڭ قىلغان بۇ ئىشى ئىمپېرىيىمىزدىكى ھەممە ئاياللارنىڭ ئارىسىغا تارقىلىشى بىلەنلا بۇ ئىش ئۇلارنىڭ ئۆز ئەللىرىنى كۆزىگە ئىلماسلىقىغا سەۋەب بولىدۇ. ئۇلار: «پادىشاھ ئاھالىلەرنىڭ خانىش ۋاقتىنى ھۇزۇرغا تەكلىپ قىلغانىكەن، ئەمما ئۇ بېرىشنى رەت قىلىپتۇ» دېيىشىدۇ.¹⁸ پېرسىيە ۋە مېدىيادىكى ئەمەلدارلارنىڭ خانىملىرى خانىشنىڭ بۇ ئىشىنى ئاڭلىغان ھامان ئەللىرىگە شۇنداق مۇئامىلە قىلىشقا باشلايدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئائىلىدە مەنىستەمەسلىك بىلەن خاپىلىق ئۈزۈلمەيدۇ.

¹⁹ ئەگەر ئالىيلىرى خالىسىلا، بۇنىڭدىن كېيىن ۋاقتى پادىشاھنىڭ ھۇزۇرغا كەلمىسۇن، دەپ ئەمىر چۈشۈرگەيلا ۋە بۇ ئەمىرنى يازدۇرۇپ، پېرسىيە بىلەن مېدىيانىڭ قانۇنىغا ئۆزگەرمەس قىلىپ كىرگۈزگەيلا ۋە ئالىيلىرى ئۇنىڭ خانىشلىق ئورنىنى ئۇنىڭدىن ياخشىراق بىرسىگە بەرگەيلا.²⁰ پادىشاھ ئەمىرى كاتتا ئىمپېرىيىلىرىنىڭ ھەممە جايلارىغا جاكارلانغاندىن كېيىن، ھەممە ئاياللار

ئۆز ئەرلىرىنىڭ مەرتىۋىسىنىڭ بار يوقلۇقىدىن قەتئىينەزەر،
ئۇلارنى ھۆرمەت قىلىدىغان بولىدۇ، — دېدى.

²¹ پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئالىي ئەمەلدارلىرى بۇ پىكىرنى
توغرا تاپتى، شۇڭا پادىشاھ مەمۇقانىڭ تەكلىپى بويىچە
ئىش كۆردى. ²² پادىشاھ ھەربىر ئۆلكە خەلقىنىڭ ئۆز تىل-
يېزىقىدا ئىمپېرىيىنىڭ ھەممە جايلارىغا: «ھەر بىر ئەر ئۆز
ئائىلىسىنىڭ خوجاينىدۇر» دەپ ھۆكۈم چۈشۈردى.

ئەستىرنىڭ خانىش بولۇشى

2 ¹ پادىشاھ ئاھاشۇرۇشنىڭ غەزىپى قايتقاندىن
كېيىن، ۋاشتى ۋە ئۇنىڭ قىلغانلىرى ھەم ئۇنىڭ
ئۈستىدىن چىقىرىلغان ئۆز يارلىقى ھەققىدە ئويلايدىغان
بولدى. ² پادىشاھنىڭ مەخسۇس غۇلاملىرى پادىشاھقا:
— ئالىلىرى ئۈچۈن ياش ۋە چىرايلىق قىزلار تېپىپ
كەلتۈرۈلسۇن. ³ بۇ چىرايلىق قىزلارنى سۇزا قەلئەسىدىكى
ھەرەمخانىغا يىغىپ كېلىش ئۈچۈن ئىمپېرىيىلىرىنىڭ ھەر-
قايسى ئۆلكىلىرىگە ئەمەلدارلار تەيىنلەنسۇن. قىزلار ئوردا
توقاللىرىغا مەسئۇل ھەرەمئاغىسى ھېگايىنىڭ باشقۇرۇشىدا

بولسۇن ۋە پەدەز مۇلازىمىتى بىلەن تەمىنلەنسۇن.
⁴ ئاندىن ئۆزلىرىگە ياققان قىز ۋاشتىنىڭ ئورنىغا خانىش
 بولسۇن، — دەپ تەكلىپ بەردى. بۇ تەكلىپ پادىشاھقا
 ياققاچقا، ئۇ شۇنداق قىلدى.

⁵ سۇزا قەلئەسىدە مۇردىكاى ئىسىملىك بىر يەھۇدىي
 بولۇپ، ئۇ بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان يائىرنىڭ
 ئوغلى ئىدى. يائىر شىمەينىڭ ئوغلى، شىمەي بولسا
 كىشنىڭ ئوغلى ئىدى. ⁶ بابل پادىشاھى نەبۇكەدنەسەر
 يېرۇسالېمدىن يەھۇدىيە پادىشاھى يەكونىيەنى بىر توپ
 ئادەملەر بىلەن بىللە ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەلگەندە،
 كىشمۇ شۇلارنىڭ ئىچىدە ئىدى. ⁷ مۇردىكاينىڭ ئەستىراتى
 ئىسىملىك بىر نەۋرە سىڭلىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ئىبرانىچە
 ئىسمى ھاداسا ئىدى. ئۇ بىر گۈزەل، كېلىشكەن قىز
 بولۇپ، ئاتا-ئانىسى تۈگەپ كەتكەندىن كېيىن مۇردىكاى
 ئۇنى ئۆز قىزى قىلىپ بېقىۋېلىپ، چوڭ قىلغانىدى.

⁸ پادىشاھنىڭ پەرمانى بىلەن نۇرغۇن قىزلار سۇزا
 قەلئەسىدىكى ھەرەمخانىغا كەلتۈرۈلگەندە، ئەستىراتىمۇ
 ئوردىدىكى قىزلارغا مەسئۇل ھېكايغا تاپشۇرۇلدى.

⁹ئەستىر ھېگايغا ياقىتى. ھېگاي ئۇنىڭغا ئىلتىپات قىلىپ، دەرھال ئۇنى پەرداز مۇلازىمىتى ۋە ئالاھىدە يېمەكلىكلەر بىلەن تەمىنلىدى. شۇنداقلا ئۇ ئوردىدىن يەتتە كېنەزەكنى ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا تاللاپ، ئەستىر ۋە ئۇلارغا ھەرەمخانىدىن ئەڭ ياخشى جاينى بەردى. ¹⁰ئەستىر ئۆز خەلقى ۋە ئۇرۇق-ئەجدادى ھەققىدە ھېچكىمگە ھېچنېمە ئېيتىمىدى، چۈنكى مۇردىكاي ئۇنىڭغا بۇ توغرىسىدا ئېغىز ئاچماسلىقىنى بۇيرۇغانىدى. ¹¹مۇردىكاي ئەستىرنىڭ ھال-ئەھۋالىدىن خەۋەر ئېلىش ۋە ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە قىلىنىۋاتقانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، ھەر كۈنى ھەرەمخانا ھويلىسىنىڭ ئەتراپىدا مېڭىپ يۈردى.

¹²رەسمىيەت بويىچە ھەربىر ياش قىز پادىشاھ ئاھاشۇرۇشنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىش ئۈچۈن، ئۆز نۆۋىتى كېلىشتىن بۇرۇن ئالتە ئاي مۇرمەككى يېغى بىلەن، ئالتە ئاي خۇش پۇراق ئەتىر ۋە مايىلار بىلەن جەمئىي ئون ئىككى ئاي پەرداز قىلىنىشى كېرەك ئىدى. ¹³قىز پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرگەندە، ھەرەمخانىدىن ئوردىغا نېمىنى ئېلىپ كېتىشنى خالىسا، ئۇنىڭغا شۇ نەرسىلەر

بېرىلەتتى. ¹⁴ كەچقۇرۇن پادىشاھ ھۇزۇرغا كىرگەن قىز ئەتىسى ئەتىگەندە ئوردىدىكى ھەرەمخانىنىڭ باشقا بىر بۆلۈمىگە ئەۋەتىلەتتى. ئۇ ھەرەمخانا توقاللىرىنى باشقۇرغۇچى ھەرەمئاغىسى شائىشاھ نازارتى ئاستىدا ئىدى. پەقەت پادىشاھقا ياققان، ئىسمى ئاتاپ چاقىرىلغان قىزلا قايتىدىن ئۇنىڭ ھۇزۇرغا كىرەلەيتتى. ¹⁵ ئەستىراتى يەنى ئابىھائىلىنىڭ قىزى (موردىكاى بېقىۋالغان ئۆزىنىڭ بىر نەۋرە سىڭلىسى) نىڭ پادىشاھ ھۇزۇرغا كىرىش نۆۋىتى كەلگەندە، ھەرەمئاغىسى ھېڭاي ئۇنىڭغا نېمىنى ئېلىش ھەققىدە تەكلىپ بەرگەن بولسا، شۇنى ئالدى ۋە باشقا ھېچ نەرسە سورىمىدى. ئەستىراتى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنى ياقتۇرۇپ قالاتتى. ¹⁶ شۇنداق قىلىپ ئاھاشۇرۇش ئىمپېرىيىسىنىڭ يەتتىنچى يىلى، ئونىنچى ئايدا * يەنى

* 16. «ئەستىراتى» دە ئەگەر ئايلار نومۇر بويىچە ئېلىنغان بولسا، ئىبرانىي كالىنداردىكى ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئايلار ئىسمى بىلەن ئېلىنغان بولسا، پارس كالىنداردىكى ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ. ئۇشبۇ ئايەتتىكى ۋاقىت مىلادىيە كالىندارى بويىچە تەخمىنەن مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 478- يىلىنىڭ ئون ئىككىنچى ئېيىغا توغرا كېلىدۇ.

تەبەت ئېيىدا ئەستىر پادىشاھ ئاھاشۇرۇشنىڭ ئوردىسىغا كەلتۈرۈلدى. ¹⁷ پادىشاھ ئەستىرنى بارلىق ئاياللاردىن ياخشى كۆردى. ئۇ پادىشاھنىڭ ئىلتىپاتى ۋە ئامراقلىقىغا بارچە قىزلاردىن ئارتۇق سازاۋەر بولغاچقا، پادىشاھ ئۇنىڭ بېشىغا خانىشلىق تاجىنى كىلدۈرۈپ، ۋاشتىنىڭ ئورنىغا خانىش قىلدى. ¹⁸ كەينىدىن، پادىشاھ ھەممە ئالىي ئەمەلدارلىرى ۋە بەگلىرىگە ئەستىر شەرىپى ئۈچۈن بىر كاتتا زىياپەت بەردى. ھەممە ئۆلكىلەردە بايرام ئېلان قىلىندى ۋە سېخىلىق بىلەن ھەدىيەلەر بېرىلدى.

موردىكاينىڭ پادىشاھنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزۇشى

¹⁹ قىزلار ئىككىنچى قېتىم ھەرەمخانىغا يىغىلغاندا، موردىكاينى ئوردىدا مەنسەپكە ئېرىشكەندى. ²⁰ ئەستىر موردىكاينىڭ تاپىلىشى بويىچە، ئۆزىنىڭ خەلقى ۋە ئۇرۇق-ئەجدادى ھەققىدە يەنىلا ھېچكىمگە ھېچنېمە ئېيتىمىدى. ئەستىر موردىكاينىڭ ئۆزىنىڭ تەربىيىسىدىكى ۋاقتىدا بويسۇنغاندەك بويسۇناتتى.

²¹ موردىكاينى ئوردىدا خىزمەت قىلغان مەزگىلدە، ئوردا

دەرۋازىسىدا كۆزەتچىلىك قىلىدىغان بىخەتەر ۋە تەرەش ئىسىملىك ئىككى ھەرەمئەتلىك بولۇپ، ئۇلار پادىشاھ ئاھالىسىغا ئىنتايىن غەزەپلىنىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىشنى قەستلەپ يۈرەتتى. ²²موردىكاى بۇ سۇيىقەستنى بىلىپ قېلىپ، خانىش ئەستىرگە مەلۇم قىلدى. ئەستىر بۇ ئىشنى موردىكاىنىڭ نامىدا پادىشاھقا يەتكۈزدى. ²³تەكشۈرۈلۈش ئارقىلىق بۇ ئىشنىڭ راستلىقى ئىسپاتلانغاندىن كېيىن، بۇ ئىككى كىشى دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈلدى. بۇ ۋەقە ئىمپېرىيىنىڭ تەزكىرىسىگە پادىشاھنىڭ كۆز ئالدىدا يېزىپ قويۇلدى.

ھاماننىڭ يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى يوقىتىش سۇيىقەستى

3 ¹بۇ ئىشلاردىن كېيىن پادىشاھ ئاھالىسىنى ئاگاگنىڭ نەسلىدىن بولغان ھامادانىڭ ئوغلى ھاماننىڭ ئەمىلىنى بارلىق ئەمەلدارلارنىڭكىدىن يۇقىرى ئۆستۈردى. مەرتىۋە جەھەتتە ھامان پادىشاھ ئاھالىسىنىڭ كەينىدىلا تۇراتتى. ²ئوردىدىكى پۈتۈن ئەمەلدارلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھنىڭ بۇيرۇغىنىدەك ھاماننىڭ ئالدىدىن

ئۆتكەندە، ئۇنىڭغا ئېگىلىپ تەزىم قىلىشاتتى. پەقەت مۇردىكايا ئېگىلمەيتتى ھەم تەزىم قىلمايتتى. ³بۇنى كۆرگەن ئوردىدىكى باشقا ئەمەلدارلار ئۇنىڭدىن:

— پادىشاھنىڭ ئەمرىگە بويسۇنمىغىنىڭز نېمىسى؟
— دەپ سورىدى. ⁴ئۇلار مۇردىكاياغا بۇ گەپنى ھەر كۈنى دېسىمۇ، ئەمما مۇردىكايا ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى. مۇردىكايا ئۇلارغا چۈشەندۈرۈپ:

— مەن يەھۇدىي، ھامانغا تەزىم قىلمايمەن، — دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھاماننىڭ مۇردىكاينىڭ بۇ ئىشىغا يول قويدىغان-قويمىدىغانلىقىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن بۇ گەپنى ئۇنىڭغا دەپ قويدى.

⁵ھامان مۇردىكاينىڭ ئۇنىڭغا ئېگىلىپ تەزىم قىلمىغانلىقىنى كۆرۈپ ئىنتايىن غەزەپلەندى. ⁶ئۇ يەنە مۇردىكاينىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى بىلىشى بىلەن، يالغۇز مۇردىكاينىڭ ئۆزىنىلا جازالاش ئارزۇسى قىلىدىكەن دەپ قارىدى. شۇڭا ئۇ ئاھاشۇرۇش ئىمپىرىيىسىدىكى پۈتۈن يەھۇدىيلارنى يەنى مۇردىكاينىڭ ئۆز خەلقىنى قىرىپ تاشلاشنى پىلانلىدى.

⁷ ئاھاشۇرۇش ئىمپېرىيىسىنىڭ ئون ئىككىنچى يىلى بىرىنچى ئايدا يەنى نىسان ئېيىدا* بۇ پىلاننىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىغا بىر كۈننىڭ بەلگىلىنىشى ئۈچۈن، ھاماننىڭ ئالدىدا پۇر (چەك) تارتىلدى. پۇردا ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى**، تەخمىنەن بىر يىلدىن كېيىنكى ۋاقىت چىقتى. ⁸ ئاندىن ھامان پادىشاھ ئاھاشۇرۇشقا:

— ئىمپېرىيىلىرىنىڭ ھەممە ئۆلكىلىرىگە چېچىلىپ كەتكەن شۇنداقلا ئۆم ياشايدىغان بىر خەلق بار. ئۇلارنىڭ قانۇنلىرى باشقا خەلقلەرنىڭ قانۇنلىرىغا ئوخشىمايدۇ. ئۇلار ئىمپېرىيىمىزنىڭ قانۇنلىرىغا بويسۇنمايدۇ. ئۇلارنىڭ ياشىشىغا يول قويۇش ئىمپېرىيىمىزنىڭ مەنپەئىتىگە پايدىسىزدۇر. ⁹ ئەگەر ئالىيلىرى خالىسلا،

* 7. مىلادىيە كالېندارى بويىچە تەخمىنەن مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 472- يىلنىڭ تۆتىنچى ئېيىغا توغرا كېلىدۇ.

** 7. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

ئۇلارنى يوقىتىش ئۈچۈن مەكتۇپ يازدۇرغايلا. مەن ئىمپېرىيىمىزنىڭ مەمۇرىي خىراجىتى ئۈچۈن خەزىنىگە ئۈچ يۈز ئاتىمىش مىڭ كىلو كۈمۈش تاپشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلىمەن، — دەپ مەلۇم قىلدى.¹⁰ شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈرۈپ، ئۆزىنىڭ مۆھۈرلۈك ئۈزۈكىنى يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمىنى بولغان ئاگاگنىڭ نەسلىدىن بولغان ھاماداتانىڭ ئوغلى ھامانغا بەردى.
¹¹ پادىشاھ ئۇنىڭغا:

— بۇ كۈمۈشلەر ئۆزۈڭگە قالسۇن. ئۇ خەلقنى قانداق قىلىمەن دېسەڭ، شۇنداق قىل! — دېدى.

¹² شۇڭا بىرىنچى ئاينىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى* ھامان پادىشاھنىڭ پۈتۈكچىلىرىنى يىغىپ، ئىمپېرىيىنىڭ ھەممە ئۆلكىلەردىكى رەئىسلىرى، بەگلىرى ۋە ئالىي ئەمەلدارلىرىغا قارىتا مەكتۇپ يازدۇردى. مەكتۇپلار ھەربىر ئۆلكە خەلقىنىڭ ئۆز تىل-يېزىقىدا بولۇپ،

* 12. مىلادىيە كالىندارى بويىچە تۆتىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

ئۇلار پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىلدى. شۇنداقلا ئۇلارغا پادىشاھنىڭ مۆھۈرلۈك ئۈزۈكى بېسىلدى. ¹³ مەكتۇپلار چاپارمەنلەر ئارقىلىق پادىشاھنىڭ قول ئاستىدىكى ھەممە ئۆلكىلەرگە ئەۋەتىلدى. مەكتۇپلاردا: «ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى* يەھۇدىيلارنىڭ قېرى-ياش، ئەر-ئايال، بالا-چاقىلىرىنىڭ ھەممىسى بىر كۈن ئىچىدە قىرىلسۇن، ئۆلتۈرۈلسۇن، يوق قىلىنسۇن، مال-مۈلۈكلىرى تالان-تاراج قىلىنسۇن» دەپ يېزىلغانىدى. ¹⁴ ھەممە ئادەمنىڭ شۇ كۈنى تەييار بولۇپ تۇرۇشى ئۈچۈن، مەكتۇپنىڭ كۆچۈرمە نۇسخىسى ھەرقايسى ئۆلكىلەردە پەرمان بولۇپ، ھەممە پۇقرالارغا ئالدىن ئېلان قىلىنماقچى بولدى. ¹⁵ پادىشاھنىڭ ئەمرىگە بىنائەن، مەزكۇر پەرمان سۇزا قەلئەسىدە ئېلان قىلىندى. چاپارمەنلەر پەرماننى دەرھال ھەرقايسى ئۆلكىلەرگە ئېلىپ بېرىشتى. بۇ ۋاقىتتا پادىشاھ بىلەن ھامان بۇنى

* 13. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

تەبرىكلەش يۈزىسىدىن شاراب ئىچىشكە ئولتۇردى. سۇزا قەلئەسى بولسا بىسەرەمجانلىقتا قالدى.

موردىكاينىڭ ئەستىردىن ياردەم سورىشى

4 ¹موردىكاى بۇ ئىشلاردىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ئىنتايىن قايغۇرۇپ، كىيىملىرىنى يىرتىپ، ماتاغا يۆگىنىپ، بېشىغا كۈل چېچىپ، سۇزا قەلئەسىنى ئايلىنىپ يۈرۈپ، ناھايىتى قاتتىق ئاھۇپەرياد كۆتۈردى. ²ئۇ ئوردا دەرۋازىسىغا كېلىپ، توختاپ قالدى. چۈنكى بەلگىلىمە بويىچە ماتاغا يۆگەنگەن كىشىلەر ئوردىغا كىرگۈزۈلمەيتتى. ³پادىشاھنىڭ پەرمانى قايسى ئۆلكىگە يېتىپ كەلسە، ئۇ يەردىكى يەھۇدىيلار قايغۇرۇپ، نالە-پەرياد ئۇرۇشتى. ئۇلار روزا تۇتۇپ، كۆز يېشى قىلىپ، ھازا تۇتۇشتى، نۇرغۇن كىشىلەر ماتاغا يۆگىنىپ، كۈلگە مىلىنىپ يېتىشتى.

⁴ئەستىرنىڭ خىزمىتىنى قىلىدىغان كېنىزەكلەر بىلەن ھەرەمئەللىرى موردىكاى ھەققىدە ئەستىرگە خەۋەر يەتكۈزگەندە، ئۇ ئىنتايىن بىئارام بولۇپ، موردىكاىغا

كىيىم-كېچەكلەرنى ئەۋەتىپ، ئۇنىڭ ماتانى تاشلىۋېتىشنى تەلەپ قىلدى. لېكىن مۇردىكا ئۇنى قوبۇل قىلمىدى. ⁵ئەستىراتىنىڭ خىزمىتىگە تەيىنلەنگەن پادىشاھنىڭ ھاتاك ئىسىملىك بىر ھەرەمئەسى بار ئىدى. ئەستىراتى ئۇنى چاقىرتىپ، مۇردىكا ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، زادى نېمە ئىشنىڭ ئۇنى قىناۋاتقانلىقىنى ۋە نېمىشقا ئۇنداق بولغانلىقىنى بىلىپ كېلىشكە ئەۋەتتى. ⁶شۇنىڭ بىلەن ھاتاك ئوردا دەرۋازىسى ئالدىدىكى مەيداندا مۇردىكا بىلەن كۆرۈشتى. ⁷مۇردىكا ئۇنى يۈز بەرگەن ئىشلارنى ئۇنىڭغا بىر-بىرلەپ ئېيتىپ بەردى شۇنداقلا ھاماننىڭ يەھۇدىيلارنى يوقىتىش ئۈچۈن دۆلەت خەزىنىسىگە قانچىلىك پۇل ئىئانە قىلىشنى ۋەدە قىلغانلىقىنى دېدى. ⁸مۇردىكا ئۇنىڭغا يەنە سۇزادا ئېلان قىلىنغان، يەھۇدىيلارنى يوقىتىش توغرىسىدىكى پەرماندىن بىر نۇسخا بەردى. مۇردىكا ئۇنىڭ بۇ پەرماننى ئەستىراتىگە تاپشۇرۇپ بېرىشنى ھەمدە ئەستىراتىگە ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ، ئۇنىڭ پادىشاھقا يېلىنىپ، ئۆز خەلقىنىڭ بىر قوشۇق قېنىنى تىلىشىنى تەلەپ قىلدى.

⁹ ھاتاك قايتىپ موردىكاينىڭ تەلىپىنى ئەستىرگە يەتكۈزدى. ¹⁰ ئەستىر:

— موردىكايا مۇنۇ گەپلەرنى يەتكۈز، — دەپ ھاتاكىنى يەنە ئەۋەتتى.

¹¹ — پادشاھ ئوردىسىدا خىزمەت قىلىۋاتقانلار ۋە پادشاھنىڭ قول ئاستىدىكى خەلقلرى شۇنى بىلىدۇكى: ئەر ياكى ئايال بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، قايسى بىر كىشى چاقىرىلماي، ئىچكىرىكى ھويلىغا — پادشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرسە، قانۇن بويىچە ئۆلتۈرۈلىدۇ. پەقەت پادشاھ ئۇنىڭغا قولىدىكى ئالتۇن سەلتەنەت ھاسىسىنى ئۈزىتىپ قالسا، ئۇ تىرىك قالىدۇ. مېنى بولسا پادشاھ چاقىرىمغىلى بىر ئاي بولدى.

¹² ئەستىرنىڭ بۇ گەپلىرى موردىكايا يەتكۈزۈلدى. ¹³ موردىكاي ئەستىرگە مۇنداق جاۋاپ ئەۋەتتى:

— يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرۈلىدىغان يەردە سەن «ھەرگىزمۇ ئوردىدا ياشىغانلىقىم ئۈچۈن ئامان قالمەن» دەپ ئويلىمىغىن. ¹⁴ ئەگەر مۇشۇ ۋاقىتتا سەن سۈكۈت قىلساڭ، يەھۇدىيلارغا باشقا جايدىن ياردەم

كېلىدۇ، ئۇلار قۇتۇلۇپ قالىدۇ، لېكىن سەن پۈتۈن جەمەتنىڭ بىلەن قوشۇلۇپ ئۆلسەن. كىم بىلىدۇ، بەلكىم سەن مۇشۇ ۋاقىتلار ئۈچۈن خانىشلىق مەرتىۋىسىگە ئېرىشكەندۇرسەن؟

¹⁵ ئەستىر كېيىن مۇردىكاياغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

¹⁶ — سىز بېرىپ، سۇزا قەلئەسىدىكى بارلىق يەھۇدىيلارنى يىغىڭ، سىلەر مەن ئۈچۈن روزا تۇتۇڭلار، ئۈچ كېچە-كۈندۈز ھېچ نەرسە يېمەڭلار، ھېچ نەرسە ئىچمەڭلار. مەنمۇ كېيىنرەك سىلەر بىلەن شۇنداق قىلىمەن. ئاندىن مەن قانۇنغا خىلاپ بولسىمۇ، پادىشاھنىڭ ئالدىغا كىرىمەن. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۆلسەممۇ مەيلى.

¹⁷ شۇنداق قىلىپ مۇردىكايا كەتتى ۋە ئەستىرنىڭ تاپىلىغىنىدەك قىلدى.

ئەستىرنىڭ پادىشاھ بىلەن ھامانغا زىياپەت بېرىشى

5 ¹ ئۈچىنچى كۈنى ئەستىر شاھانە لباسىنى كىيىپ، ئوردىنىڭ ئىچكىرىكى ھويلىغا يەنى پادىشاھ تەختى قويۇلغان خاس خانىسى ئۈستىگە ھويلىغا كىردى.

پادىشاھ خاس خانىسى ئىشكىنىڭ ئۇدۇلىدىكى تەختىدە ئولتۇراتتى. ² پادىشاھ خانىش ئەستىرنىڭ ئىچكىرىكى ھويلىدا تۇرغىنىنى كۆرۈپ، خانىش ئۇنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپقاچ ئالتۇن سەلتەنەت ھاسسىنى ئۇنىڭغا ئۇزاتتى. شۇنىڭ بىلەن ئەستىر ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ھاسىنىڭ ئۈچىنى تۇتتى. ³ پادىشاھ ئۇنىڭدىن:

— ئەي خانىش ئەستىر! نېمە بولدى؟ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ھەتتا ئىمپېرىيىمنىڭ يېرىمنى تەلەپ قىلساڭمۇ، ئۇ ساڭا بېرىلىدۇ، — دېدى.

⁴ — ئەگەر ئالىلىرى خالىسىلا، بۈگۈن ھامان بىلەن بىرگە، سىلى ئۈچۈن تەييارلىغان زىياپىتىمگە قەدەم تەشرىپ قىلغايلا، — دېدى ئەستىر پادىشاھقا. ⁵ پادىشاھ:

— ئەستىرنىڭ تەلەپ قىلغىنىدەك ھامانى دەرھال ئېلىپ كېلىڭلار، — دېدى. شۇنداق قىلىپ، پادىشاھ زىياپەتكە ھامان بىلەن بىللە باردى.

⁶ شاراب ئىچىلىۋاتقاندا، پادىشاھ ئەستىردىن يەنە: — ئىلتىماسىڭ نېمە؟ ئىلتىماسىڭ بەجا كەلتۈرۈلىدۇ.

نېمە تەلپىڭ بار؟ ھەتتا ئىمپېرىيىمىنىڭ يېرىمىنى تەلەپ قىلساڭمۇ، ئۇ ساڭا بېرىلىدۇ، — دېدى.

⁸⁻⁷ — مېنىڭ ئىلتىماسىم ۋە تەلپىم شۇكى: ئەگەر مەن ئالىيلەرنىڭ ئىلتىپاتىغا مۇيەسسەر بولسام، ئالىيلەرى خالىسىلا، ئەتە ئۆزلىرى ھامان بىلەن بىرگە ئىككىلىرى ئۈچۈن تەييارلىغان زىياپىتىمگە قاتنىشىپ بەرگەيلا. شۇ چاغدا سىلنىڭ سۈرىتىڭىزغا جاۋاب بېرىي، — دېدى ئەستىراتى.

ھاماننىڭ مۇردىكىنى قەستلەش پىلانى

⁹ ھامان زىياپەتتىن كۆڭلى خۇش قايتتى. لېكىن ئۇ ئوردا دەرۋازىسى ئالدىدىن ئۆتكەندە، مۇردىكىنىڭ ئۇ يەردە ئورنىدىن مۇددىلىماي ئولتۇرغىنىنى، ئۆزىدىن بىر ئازمۇ ئەيمەنمىگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن غەزەپلەندى. ¹⁰ لېكىن ئۇ غەزىپىنى بېسىۋېلىپ، ئۆيىگە قايتىپ، ئاغىنىلىرىنى چاقىرتتى ۋە خوتۇنى زەرەشنىمۇ كەلتۈردى. ¹¹ ھامان ئۇلارغا ئۆزىنىڭ چەكسىز بايلىقى ۋە پەرزەنتلىرىنىڭ كۆپلۈكى ھەققىدە پۈتۈنلەي، شۇنداقلا

پادىشاھنىڭ ئۇنىڭ مەرتىۋىسىنى قانداق ئۆستۈرۈپ،
بارلىق ئالىي ئەمەلدارلار بىلەن بەگلەردىن يۇقىرى
قىلغانلىقىنى ئاغزى ئاغزىغا تەگمەي سۆزلىدى. ¹² ھامان
يەنە:

— بۇلاردىن باشقا خانىش ئەستىر بەرگەن زىياپەتكە
پادىشاھ بىلەن مەندىن باشقا ھېچكىم تەكلىپ قىلىنماپتۇ.
ئۇ يەنە پادىشاھ بىلەن مېنى ئەتىكى زىياپەتكە تەكلىپ
قىلدى! ¹³ بىراق مەن قاچانلا ھېلىقى يەھۇدىي
موردىكاينىڭ ئوردا دەرۋازىسى ئالدىدا ئولتۇرغىنىنى
كۆرسەم، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ماڭا ھېچبىر
ئەھمىيەتسىز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلمەن، — دېدى.
¹⁴ ئۇنىڭ خوتۇنى ۋە ئاغىنىلىرى ئۇنىڭغا:

— سىز بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، ئوتتۇز يەتتە گەز*
ئېگىزلىكتە بىر دار تەييارلىتىڭ ۋە ئەتە ئەتىگەندە
پادىشاھتىن موردىكاينى دارغا ئېسىشنى تەلەپ قىلىڭ.
شۇنداق قىلغاندا زىياپەتكە خۇشال-خۇرام بارسىز، —

* 14. تەخمىنەن 22 مېتىرغا توغرا كېلىدۇ.

دەپ تەكلىپ بېرىشتى. ھامان بۇنى ياخشى مەسلىھەت دەپ بىلىپ، ئېگىز بىر دار تەييارلاتتى.

پادشاھنىڭ موردىكاياغا شان-شەرەپ بېرىشى

6¹ شۇ كۈنى كەچتە پادشاھنىڭ ئۇيقۇسى كەلمىگەچكە، ئىمپېرىيىنىڭ تەزكىرىسىنى ئالدۇرۇپ ئوقۇتتى.² تەزكىرىنىڭ: «موردىكايا پادشاھنى يوشۇرۇن ئۆلتۈرۈش ھەققىدىكى بىر سۇيىقەستنى پاش قىلغان، بۇ سۇيىقەستنى ئوردا دەرۋازىسىنى كۆزەت قىلىدىغان بىغان بىلەن تەرەش ئىسىملىك ئىككى ھەرەمئاغىسى پىلانلىغان» دەپ يېزىلغان يېرىگە كەلگەندە،³ پادشاھ:

— بۇ ئىش ئۈچۈن موردىكايا قانداق تەقدىرلەندى، ئۇنىڭ ئۆزىگە نېمە ئىززەت-ئىكرام كۆرسىتىلدى؟ — دەپ سورىدى.

پادشاھنىڭ غۇلاملىرى:

— ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە بېرىلمەپتۇ، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.

⁴ — ئوردا ھويلىسىدا كىم بار؟ — دەپ سورىدى پادىشاھ. بۇ چاغدا ھامان مۇردىكايىنى ياستىپ قويغان دارغا ئېسىشقا پادىشاھتىن ئىجازەت سوراش ئۈچۈن ئوردا ھويلىسىغا ئەمدىلا كىرگەنىدى. ⁵ شۇڭا پادىشاھنىڭ غۇلاملىرى ئۇنىڭغا:

— ھويلىدا ھامان تۇرىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.
— ئۇنى كىرگۈزۈڭلار! — دېدى پادىشاھ. ⁶ ھامان كىرگەندە، پادىشاھ ئۇنىڭدىن:

— پادىشاھ ئىززەت-ئىكرام كۆرسەتمەكچى بولغان كىشىگە نېمە كەلتۈرۈلسە بولىدۇ؟ — دەپ سورىدى. ھامان ئۆز كۆڭلىدە: «پادىشاھ مەندىن باشقا كىمگىمۇ ئىززەت-ئىكرام كۆرسەتمەيدۇ» دەپ ئويلىدى ⁷⁻⁸ ۋە پادىشاھقا:

— پادىشاھىمىز ئىززەت-ئىكرام كۆرسەتمەكچى بولغان كىشى ئۈچۈن ئۆزلىرى كىيگەن شاھانە لباس، ئۆزلىرى مىنگەن تاج تاقالغان ئات ئېلىپ كېلىنسۇن. ⁹ ئاندىن پادىشاھنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىك ئالىي ئەمەلدارلىرىدىن بىرى ئۇ كىشىگە لباس كىيىدۈرۈپ، ئۇنى ئاتقا مىندۈرۈپ،

شەھەر مەيدانىنى ئايلاندۇرۇپ: «قاراڭلار! پادشاھ ئىززەت-ئىكرام كۆرسەتمەكچى بولغان كىشى مانا مۇشۇنداق قىلىندۇ» دەپ ئۇنىڭ ئالدىدا جار سالسۇن، — دېدى.

¹⁰ شۇنداق قىلىپ، پادشاھ ھامانغا:

— دەرھال شاھانە لباس بىلەن ئاتنى كەلتۈرۈپ، ھازىرقى دېڭىنىڭ بويىچە ئوردا دەرۋازىسى ئالدىدا ئولتۇرغان يەھۇدىي مۇردىكاياغا شۇنداق قىل! ئېيتقانلىرىڭدىن بىرەرسىمۇ كەم قىلىنمىسۇن! — دەپ بۇيرۇدى. ¹¹ ھامان شاھانە لباس بىلەن ئاتنى كەلتۈردى. مۇردىكاياغا لباس كىيىدۈرۈپ، ئاتقا مىندۈردى ۋە ئۇنى شەھەر مەيدانىغا ئېلىپ بېرىپ ئايلاندۇرۇپ:

— قاراڭلار! پادشاھ ئىززەت-ئىكرام كۆرسەتمەكچى بولغان كىشى مانا مۇشۇنداق قىلىندۇ، — دەپ ئۇنىڭ ئالدىدا جار سالدى. ¹² شۇنىڭدىن كېيىن مۇردىكايا ئوردىدىكى ۋەزىپىسىنى داۋاملاشتۇرۇشقا قايتىپ كەلدى. ھامان بولسا بېشىنى چۈمكەپ، غەمكىن ھالدا دەرھال ئۆيىگە قايتىپ كەتتى. ¹³ ئۇ ئۆزى دۇچ كەلگەن ئىشلارنى

خوتۇنى زەرەشكە ۋە بارلىق ئاغىنىلىرىغا بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. خوتۇنى ۋە مەسلىھەتچىلىرى ئۇنىڭغا: — سىز يېڭىلىشكە باشلىغان مۇردىكاي يەھۇدىي نەسلىدىن بولغاچقا، ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرالمايسىز، سىز چوقۇم ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا يېڭىلىپ قالسىز، — دېدى. ¹⁴ ئۇلار سۆزلىشىپ تۇرغىنىدا، ئوردىنىڭ ھەرەمئەلىرى كېلىپ، ھامانى ئەستىرنىڭ تەييارلىغان زىياپىتىگە بېرىشقا ئالدىراتتى.

ھامانىنىڭ دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈلۈشى

7 ¹⁻² شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ھامان بىلەن ئەستىرنىڭ زىياپىتىگە باردى. شاراب ئىچىلىۋاتقاندا، پادىشاھ ئەستىردىن يەنە:

— ئەي، خانىش ئەستىر! ئىلتىماسىڭ نېمە؟ ئىلتىماسىڭ بەجا كەلتۈرۈلدى. نېمە تەلپىڭ بار؟ ھەتتا ئىمپېرىيىمىنىڭ يېرىمنى تەلەپ قىلساڭمۇ، ئۇ ساڭا بېرىلىدۇ، — دېدى.

³ ئەستىر:

— ئەگەر مەن ئالىيلرىنىڭ ئىلتىپاتىغا مۇيەسسەر بولسام، ئالىيلرى خالىسىلا، ئىلتىماسىم ئۈچۈن جېنىمنى قۇتۇلدۇرغايلا. تەلپىم ئۈچۈن خەلقىمنىڭ ھاياتىنى ساقلىغايلا.⁴ مەن ۋە خەلقىم قىرىلىپ، ئۆلتۈرۈلۈپ، يوق قىلىنىشقا سېتىلىپ كەتتۇق. ئەگەر بىز پەقەت قۇل ۋە دېدەكلىككە سېتىلىپ كەتكەن بولساق، مەن سۈكۈت قىلار ئىدىم چۈنكى بىزنىڭ كۈلپەت تارتىشىمىز پادىشاھقا ئېلىپ كېلىدىغان كۆڭۈلسىزلىككە سېلىشتۇرغاندا ھېچ گەپ ئەمەس، — دەپ جاۋاب بەردى.

⁵ ئۇ ۋاقىتتا پادىشاھ ئاھاشۇرۇش خانىش ئەستىردىن:

— ئۇ كىم ئىكەن؟ بۇنداق قىلىشقا جۈرئەت قىلالايدىغان كىشى قەيەردە ئىكەن؟ — دەپ سورىدى.

⁶ — بىزنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنىمىز دەل بۇ رەزىل ھاماننىڭ ئۆزى! — دەپ جاۋاب بەردى ئەستىر.

ھامان پادىشاھ ۋە خانىش ئالدىدا تىرەپ كەتتى.

⁷ پادىشاھ غەزەپ بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ، زىياپەتخانىدىن ئوردا گۈلزارلىقىغا چىقىپ كەتتى. ھامان پادىشاھنىڭ

ئۆزىنى بوش قويۇۋەتمەيدىغانلىقىنى بىلىپ، خانىش ئەستىردىن بىر قوشۇق قېنىنى تىلەش ئۈچۈن قالدى. ⁸ پادىشاھ ئوردا گۈلزارلىقىدىن زىياپەتخانىغا قايتىپ كىرگەندە، ھامان خانىش ئەستىر يانپاشلاپ ياتقان ئۇزۇن ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلاپ ياتاتتى. پادىشاھ:

— مەن تۇرۇقلۇق، ئۇ مېنىڭ ئوردامدا خانىشقا ئەدەبىيەتلىك قىلىۋاتامدۇ نېمە؟ — دەپ ۋارقىردى. پادىشاھ شۇنداق دېيىشى بىلەنلا ھەرەمئەللىرى ھاماننىڭ باش-كۆزىنى چۈمكەپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە تەييار بولدى. ⁹ پادىشاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقان ھەرەمئەللىرىدىن ھاربونا ئىسىملىك بىرسى:

— ھامان ئالىيلىرىنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزغان مۇردىكايىنى ئېسىش ئۈچۈن ئوتتۇز يەتتە گەز ئېگىزلىكتە ياساتقان دار ئۇنىڭ ھويلىسىدا تۇرىدۇ! — دېدى.

— ئۇنىڭغا ھاماننىڭ ئۆزىنى ئېسىڭلار! — دەپ ئەمر قىلدى پادىشاھ. ¹⁰ شۇنىڭ بىلەن مۇردىكايىنى ئاسماقچى بولغان دارغا ھاماننىڭ ئۆزى ئېسىلدى. شۇندىلا پادىشاھنىڭ غەزىپى بېسىلدى.

موردىكاى بىلەن ئەستىرنىڭ ئۆز خەلقىنى قۇتقۇزۇشى

8¹ شۇ كۈنى پادىشاھ ئاھاشۋرۇش يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمىنى ھاماننىڭ پۈتۈن ئۆي-جاي، مال-مۈلكىنى خانىش ئەستىرگە بەردى. موردىكاينىڭ پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىشىگە ئىجازەت بېرىلدى. چۈنكى ئەستىر پادىشاھقا ئۇنىڭ ئۆز تۇغقىنى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بەرگەنىدى.

2 پادىشاھ ھاماندىن تارتىۋېلىنغان مۆھۈرلۈك ئۈزۈكنى موردىكاىغا بەردى. ئەستىر موردىكاىغا ھاماننىڭ ئۆي-جاي، مال-مۈلكىنى باشقۇرۇشنى ھاۋالە قىلدى. ³ ئەستىر يەنە پادىشاھنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ، يىغلاپ تۇرۇپ، ئۇنىڭدىن ئاگاڭنىڭ نەسلىدىن بولغان ھاماننىڭ يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى يوقىتىش سۈيىقەستىنى بىكار قىلىشنى يېلىنىپ سورىدى. ⁴ پادىشاھ ئەستىرگە ئالتۇن سەلتەنەت ھاسسىنى ئۇزاتقاندى، ئەستىر پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئورنىدىن تۇرۇپ:

⁵ — ئەگەر مەن ئالىيلرنىڭ ئىلتىپاتىغا مۇيەسسەر بولسام، ئالىيلرى توغرا تېپىپ، مەندىن مەمنۇن بولسىلا، ئالىيلرى خالىسىلا، بىر ئەمىر چۈشۈرۈپ،

ئاگاڭنىڭ نەسلىدىن بولغان ھاماداتانىڭ ئوغلى ھاماننىڭ ئىمپېرىيىلىرىنىڭ ھەممە ئۆلكىلىرىدىكى يەھۇدىيلارنى يوقىتىش ئۈچۈن يازدۇرغان مەكتۇپلىرىنى بىكار قىلغايلا. ⁶ مەن خەلقىمنىڭ يوقىتىلىشىغا، تۇغقانلىرىمنىڭ قىرىلىشىغا قانداقمۇ چىداپ تۇرالايمەن؟ — دېدى.

⁷ پادىشاھ ئاھاشۋېرۇش خانىش ئەستىر بىلەن يەھۇدىي مۇردىكاياغا مۇنداق دېدى:

— ھامان يەھۇدىيلارنى قىرىپ تاشلىماقچى بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنى دارغا ئاستۇردۇم ۋە مال-مۈلكىنى ئەستىرگە بەردىم. ⁸ ئەمدى خالىغىنىڭلارچە، مېنىڭ نامىدا يەھۇدىيلارغا مەكتۇپ يېزىپ، مۆھۈرلۈك ئۈزۈكىمنى بېسىڭلار. شۇنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىلىپ، پادىشاھنىڭ مۆھۈرلۈك ئۈزۈكى بېسىلغان ھەرقانداق مەكتۇپ بىكار قىلىنمايدۇ.

⁹ شۇنىڭ بىلەن ئۈچىنچى ئاينىڭ يەنى شىۋان ئېيىنىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى كۈنى * مۇردىكايا پادىشاھنىڭ

* 9. مىلادىيە كالىېندارى بويىچە ئالتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە بەشىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

پۈتۈكچىلىرىنى يىغىپ، يەھۇدىيلارغا ۋە ھىندىستاندىن مىسىرنىڭ نېرسىغىچە بولغان ئىمپېرىيىنىڭ جەمئىي بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ئۆلكىسىدىكى رەئىسلىرى، بەگلىرى ۋە ئەمەلدارلىرىغا قارىتا، مەكتۇپ يازدۇردى. مەكتۇپلار ھەربىر ئۆلكىنىڭ ئۆز تىل-يېزىقىدا شۇنداقلا يەھۇدىيلارنىڭ تىل-يېزىقىدا يېزىلدى.¹⁰ مۇردىكاي پادىشاھ ئاھاشۋېرۇشنىڭ نامىدا يازدۇرغان بۇ مەكتۇپلارغا ئۇنىڭ مۆھۈرلۈك ئۈزۈكىنى باستۇردى ۋە ئۇلارنى ئوردىدىكى چاپقۇر ئاتلارغا مىنگەن چاپارمەنلەر ئارقىلىق تارقىتى.

¹¹ مەزكۇر مەكتۇپلاردا پادىشاھ ھەر قايسى شەھەرلەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزىنى قوغداش ئۈچۈن بىرلىشىشكە ئىجازەت بەرگەن. يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزلىرىگە ھۇجۇم قىلماقچى بولغان ھەرقانداق مىللەت ۋە ئۆلكىدىن بولغان ئادەملەرنى ۋە ئۇلارنىڭ خوتۇن-بالىلىرىنى قىرىشىغا، ئۆلتۈرۈشىگە، يوق قىلىشىغا ۋە ئۇلارنىڭ مال-مۈلۈكلىرىگە ئىگە بولۇشىغا رۇخسەت بېرىلگەن.¹² بۇ ئىش پۈتۈن ئۆلكىلەردە ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يەنى

ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى* يەنى ئەسلىدە يەھۇدىيلارنى قىرغىن قىلىشقا بەلگىلەنگەن كۈنى، بىر كۈن ئىچىدە ئىجرا قىلىنسۇن دەپ بېكىتىلدى.¹³ بۇ مەكتۇپنىڭ كۆچۈرمە نۇسخىسى ھەرقايسى ئۆلكىلەردە پەرمان بولۇپ جاكارلىنىدىغان ۋە ھەممە ئادەمگە ئۇقتۇرۇلىدىغان بولدى. شۇنداق بولغاندا يەھۇدىيلار دۈشمەنلىرىدىن شۇ كۈنى ئىنتىقام ئېلىشقا تەييار بولالايتتى.¹⁴ چاپارمەنلەر ئوردىدىكى چاپقۇر ئاتلارغا مىنىپ پادىشاھنىڭ بۇيرۇقى بويىچە جىددىي ئاتلاندى، سۇزادىكى قەلئەدىمۇ بۇ پەرمان ئېلان قىلىندى.

¹⁵موردىكاي ئاق ۋە كۆك شاھانە لباسىنى كىيىپ، كەندىر يىپتىن توقۇلغان سۆسۈن رەڭ يەڭسىز يېپىنچىسىنى يېپىنىپ، كاتتا ئالتۇن تاجىنى تاقاپ، پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقتى. سۇزا شەھىرى خۇشاللىق تەنتەنلىرىگە چۆمدى.¹⁶ يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن بۇ چاغ

* 12. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

بەخت-سائادەتكە ئېرىشكەن، شاد-خوراملىق ۋە ئىززەت-ھۆرمەتكە تولغان چاغ بولدى.¹⁷ پادىشاھنىڭ پەرمانى ھەممە ئۆلكە ۋە شەھەرلەرگە يېتىپ بارغاندا، ئۇنى ئاڭلىغان يەھۇدىيلار شادلىققا تولۇپ، خۇشاللىق زىياپىتى بېرىشتى، بايرام قىلىش ئارقىلىق تەبرىكلەشتى. نۇرغۇن يەرلىك ئاھالىلەر يەھۇدىيلاردىن قورقۇشۇپ، يەھۇدىي بولۇشتى.

يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىنى مەغلۇپ قىلىشى

9 ¹ ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى* كەلدى. بۇ پادىشاھنىڭ پەرمانىنىڭ بەجا كەلتۈرۈلىدىغان كۈنى، شۇنداقلا يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەنلىرى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىشكە ئۈمىد باغلىغان كۈن ئىدى. ئەكسىچە بۇ كۈندە يەھۇدىيلار ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلدى.² يەھۇدىيلار ئۆزلىرىگە

* 1. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

زىيانكەشلىك قىلغۇچىلارغا قارشى تۇرۇش ئۈچۈن پادىشاھ ئاھاشۋىرۇشنىڭ پۈتۈن ئۆلكىلىرىدىكى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق شەھەرلەردە يىغىلىشتى. جايلاردىكى خەلقلەر ئۇلاردىن قورقۇشاتتى. شۇڭا ئۇلارغا ھېچكىم قارشىلىق كۆرسىتەلمىدى. ³ پۈتۈن ئۆلكىلەرنىڭ رەئىسلىرى، ئالىي ئەمەلدارلىرى، بەگلىرى ۋە ئوردا ئىشلىرىغا مەسئۇل خادىملار مۇردىكىدىن قورققاچقا، يەھۇدىيلارغا ياردەم بېرىشتى. ⁴ چۈنكى مۇردىكىنىڭ ھوقۇق دائىرىسى بارغانسېرى كېڭىيىش بىلەن ئۇ ئوردىدا ئىنتايىن نوپۇزلۇق بولۇپ، ئۇنىڭ نام-شۆھرىتى بارلىق ئۆلكىلەرگە تارقالغانىدى.

⁵ شۇڭا يەھۇدىيلار ئۆز دۈشمەنلىرىگە خالىغىنىنى قىلدى. ئۇلار دۈشمەنلىرىنى قىلىچ بىلەن قىرىپ يوقاتتى. ⁶ يەھۇدىيلار سۇزا قەلئەسىدىلا بەش يۈز كىشىنى ئۆلتۈردى. ¹⁰⁻⁷ ئۇلارنىڭ ئىچىدە يەھۇدىيلارنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنى ھاماداتانىڭ ئوغلى بولغان ھاماننىڭ ئون ئوغلىمۇ يەنى پارشانىدات، داپۇن، ئاسپاتا، پوراتا، ئاداليا، ئارىدات، پارماشتا، ئارساي، ئارىداي ۋە ۋايزاتالارمۇ

بار ئىدى. يەھۇدىيلار دۈشمەنلىرىنى ئۆلتۈردى، لېكىن ئۇلارنىڭ ھېچقانداق مال-مۈلكىنى ئولجا ئالمىدى.
¹¹ شۇ كۈنى سۇزا قەلئەسىدە ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ سانى پادىشاھقا مەلۇم قىلىنغانىدى، ¹² پادىشاھ خانىش ئەستىرگە:

— يەھۇدىيلار يالغۇز سۇزا قەلئەسىدىلا بەش يۈز ئادەم ئۆلتۈرۈپتۇ. ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ ئىچىدە ھاماننىڭ ئون ئوغلىمۇ بار ئىكەن، ئىمپېرىيىنىڭ باشقا ئۆلكىلىرىدە يەنە نېمە ئىشلار قىلغاندۇر؟ ئەمدى ئىلتىماسىڭ نېمە؟ ئىلتىماسىڭ بەجا كەلتۈرۈلىدۇ. يەنە نېمە تەلپىڭ بار؟ دېگىنىڭ كېلىدۇ، — دېدى. ¹³ ئەستىر:

— ئالىيلرى خالىسلا، سۇزادىكى يەھۇدىيلارنىڭ ئەتىمۇ بۈگۈنكى پەرمان بويىچە ئىش قىلىشىغا ئىجازەت بەرگەيلا ھەمدە ھاماننىڭ ئون ئوغلىنىڭ جەسەتلىرىنى دارغا ئاستۇرغايلا، — دەپ جاۋاپ بەردى.

¹⁴ پادىشاھ شۇ بويىچە پەرمان چۈشۈردى ۋە بۇ پەرمان سۇزادا جاكارلاندى. ھاماننىڭ ئون ئوغلىنىڭ جەسەتلىرى دارغا ئېسىلدى.

¹⁵ ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى * سۇزادىكى يەھۇدىيلار يەنە بىر قېتىم جەم بولۇپ، سۇزادا ئۈچ يۈز ئادەمنى قىردى. لېكىن ئۇلار ئوخشاشلا مال-مۈلۈك ئولجا ئالمىدى.

¹⁶ ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى * ئىمپېرىيىنىڭ ھەر قايسى ئۆلكىلىرىدىكى باشقا يەھۇدىيلارمۇ يىغىلىشىپ ئۆزلىرىنى قوغداشقاندى. ئۆزلىرىگە ئۆچمەنلىك قىلغان يەتمىش بەش مىڭ كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، ئارام تاپقاندى. لېكىن مال-مۈلۈككە قول تەگكۈزمىگەندى. ¹⁷ ئىككىنچى كۈنى ئۇلار دەم ئالدى ھەم بۇ كۈننى خۇشاللىق زىياپىتى كۈنى قىلىپ بەلگىلىدى. ¹⁸ سۇزادىكى يەھۇدىيلار بولسا ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى، ئون تۆتىنچى كۈنلىرى *

* 15. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ سەككىزىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

* 16. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

* 18. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى، سەككىزىنچى كۈنلىرىگە توغرا كېلىدۇ.

يىغىلىشىپ، ئۆزلىرىنى قوغداشتى. ئون بەشىنچى كۈنى* دەم ئالدى ھەم بۇ كۈننى خۇشاللىق زىياپىتى كۈنى قىلىپ بەلگىلىدى. ¹⁹ شۇڭا كىچىك يېزا-كەنتلەردە تۇرىدىغان يەھۇدىيلار ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنىنى* خۇشاللىق زىياپىتى بېرىدىغان ئارام ئېلىش كۈنى قىلىپ، بىر-بىرىگە سوۋغاتلار تەقدىم قىلىشىدىغان بولدى.

پۇرىم بايرىمىنىڭ كېلىپ چىقىشى

²⁰موردىكاي بۇ ئىشلارنى خاتىرىلەپ، پۈتۈن ئاھالىنى ئىمپېرىيىسىنىڭ يىراق-يېقىن ئۆلكىلىرىدىكى يەھۇدىيلارغا مەكتۇپ يېزىپ ئەۋەتىپ، ²¹ئۇلارنىڭ ھەر يىلى ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆتىنچى ۋە ئون بەشىنچى كۈنىنى* ھېيت كۈنى قىلىشلىرىنى بۇيرۇدى. ²²بۇ كۈنلەر

* 18. مىلادىيە كالېندارى بويىچە توققۇزىنچى كۈنگە توغرا كېلىدۇ.

* 19. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ سەككىزىنچى كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

* 21. مىلادىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاينىڭ سەككىزىنچى، توققۇزىنچى كۈنلىرىگە توغرا كېلىدۇ.

يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەنلىرىدىن ئارام تاپقان كۈنلەر، بۇ ئاي يەھۇدىيلارنىڭ قايقۇلىرى شادلىققا، مۇڭ-زارلىرى خۇشاللىققا ئايلانغان ئاي ئىدى. ئۇلارنىڭ بۇ كۈنلەرنى زىياپەتلەر بېرىش بىلەن ئۆتكۈزۈپ، ئۆزئارا شۇنداقلا كەمبەغەللەرگە سوۋغاتلار بېرىشلىرى بۇيرۇلدى.

²³ بۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار موردىكاينىڭ ئۆزلىرىگە يېزىپ قالدۇرغىنى بويىچە ئىش قىلدى ۋە باشلىغان بۇ ھېيتنى داۋاملاشتۇرۇشنى قارار قىلىشتى. ²⁴ يەھۇدىيلارنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنى، ئاگاڭنىڭ نەسلىدىن بولغان ھاماداتانىڭ ئوغلى ھامان يەھۇدىيلارنى يوقىتىش سۈيقەستىنى پىلانلىغانىدى. ئۇ يەھۇدىيلارنى يوقىتىش ئۈچۈن پۇر (چەك) تارتىش ئارقىلىق بىر كۈننى بەلگىلىگەنىدى. ²⁵ لېكىن ھاماننىڭ سۈيقەستى پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يەتكەندە، پادىشاھ ھاماننىڭ ئۆزى پىلانلىغان يەھۇدىيلارغا زىيانكەشلىك قىلىش پىلانى ئۇنىڭ ئۆز بېشىغا كەلسۇن دەپ ئەمر يازدۇرغانىدى. شۇنىڭ بىلەن ھامان ھەم ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى دارغا ئېسىلغان ئىدى.

²⁶ ھامان تارتقان چەك «پۇر» دەپ ئاتالغاچقا، يەھۇدىيلار خاتىرىلىگەن بۇ كۈنلەرمۇ «پۇرىم» دەپ ئاتالدى. يەھۇدىيلار مۇردىكا يازغان مەكتۇپ، ئۆزلىرىنىڭ كۆرگەنلىرى ۋە بېشىدىن ئۆتكۈزگەنلىرى ۋە جىدىدىن، ²⁷ ئۆزلىرى، ئەۋلادلىرى ۋە ئۇلار بىلەن بىرلەشكەن كىشىلەر ئۈچۈن بىر ئەنئەنە بەلگىلەپ، مۇردىكاينىڭ يېزىپ قالدۇرغىنى بويىچە ھەر يىلى بۇ ئىككى كۈننى خاتىرىلەشنى قارار قىلدى. ²⁸ ئۇلار ھەم بۇ كۈنلەر ئىمپىرىيىنىڭ ھەربىر ئۆلكە ۋە شەھەرلىرىدە، ھەممە ئائىلىلەردە خاتىرىلىنىشى ۋە ئەۋلادتىن ئەۋلادىچە داۋاملىشىشى كېرەك، بۇ كۈنلەرنىڭ يەھۇدىيلار ئارىسىدا خاتىرىلىنىشى ھېچقاچان توختاپ قالماسلىقى شۇنداقلا يۈز بەرگەن ئىشلار ئەۋلادلار تەرىپىدىن ھەرگىز ئۇنتۇلۇپ قالماسلىقى كېرەك، دەپ قارار قىلدى.

²⁹ ئابىھائىلنىڭ قىزى خانىش ئەستىرمۇ يەھۇدىي مۇردىكا يازغان مەكتۇپتەك بىر پارچە مەكتۇپ يېزىپ، خانىشلىق نوپۇزى بىلەن پۇرىم بايرىمى ئۆتكۈزۈشنى قوللىدى.

³⁰بۇ مەكتۇپلار پادىشاھ ئاھاشۋرۇش ھاكىمىيىتى ئاستىدىكى بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ئۆلكىدىكى پۈتۈن يەھۇدىيلارغا يېزىلغانىدى. مەكتۇپلاردا يەھۇدىيلارغا تىنچلىق-ئامانلىق تىلەنگەنىدى. ³¹بۇ مەكتۇپلار پۇرىم بايرىمىنى بەلگىلىدى. بۇ بايرامنىڭ ھەر يىلى بەلگىلەنگەن كۈنلەردە خاتىرىلىنىشىنى يەھۇدىي مۇردىكاي بىلەن خانىش ئەستىر ئوتتۇرىغا قويدى. خەلقلەر خۇددى ئۆزلىرى ۋە ئەۋلادلىرى ئۈچۈن روزا تۇتۇش ۋە قارىلىق تۇتۇش ۋاقتىنى بەلگىلەشنى قارار قىلغاندەك، بۇ بايرامنى ئۆتكۈزۈشنىمۇ قارار قىلدى. ³²ئەستىرنىڭ بۇيرۇقى پۇرىم بايرىمىغا ئائىت قائىدىلەرنى بەلگىلىدى ۋە بۇلارنىڭ ھەممىسى خاتىرە كىتابىغا يېزىلدى.

پادىشاھ ئاھاشۋرۇش بىلەن مۇردىكايىنىڭ ئۇتۇقى

10 ¹پادىشاھ ئاھاشۋرۇش ئۆز ئىمپېرىيىسىنىڭ پۈتۈن يەرلىرىدىن، ھەتتا ئوتتۇرا دېڭىزغىچە بولغان جايلاردىن ئالۋان يىغاتتى. ²ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى، پائالىيەتلىرى ۋە مۇردىكايىنى قانداق ئۆستۈرۈپ، مەرتىۋىگە

چىقارغانلىقى پېرسىيە ۋە مېدىيا پادىشاھلىرىنىڭ تەزكىرىسىگە يېزىلغانىدى. ³ يەھۇدىي مۇردىكاي ئۆز خەلقىنىڭ بەختىنى ئىزدەپ، ئۆز مىللىتىنىڭ تىنچلىقىنى ياقلىغاچقا، يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئىززەت تېپىپ، قېرىنداشلىرىنىڭ قەدىرلىشىگە ئېرىشكەنىدى. ئۇ مەرتىۋە جەھەتتە پادىشاھ ئاھاشۋېرۇشنىڭ كەينىدىلا تۇراتتى.

«رۇت، يۇنۇس، ئەستىر»

مۇقەددەس كىتابتىن پارچىلار
(ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى)

《圣经中的〈路得记〉，〈约拿书〉和〈以斯帖记〉》
(现代维吾尔文译本)

جېنۇەي چەكلىك ھەسسدارلىق شىركىتى نەشر قىلدى

鎮偉有限公司出版

جوڭگو شياڭگاڭ 中国 香港

كومپيۇتېر تور ئادرېسى: www.UMKJ.org

ئېلېكترونلۇق پوچتا ئادرېسى: kitab@UMKJ.org

2010 - يىل 02 - ئاي 1 - نەشرى

2010 - يىل 02 - ئاي 1 - بېسىلىشى

خەرىتىلەر © Biblica دىن

ئىشلىتىش روخسىتىنى ئالدۇق. بېسىپ تارقىتىش ھوقۇقى بىزدە.

ISBN : 978-962-8457-09-0

© ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى